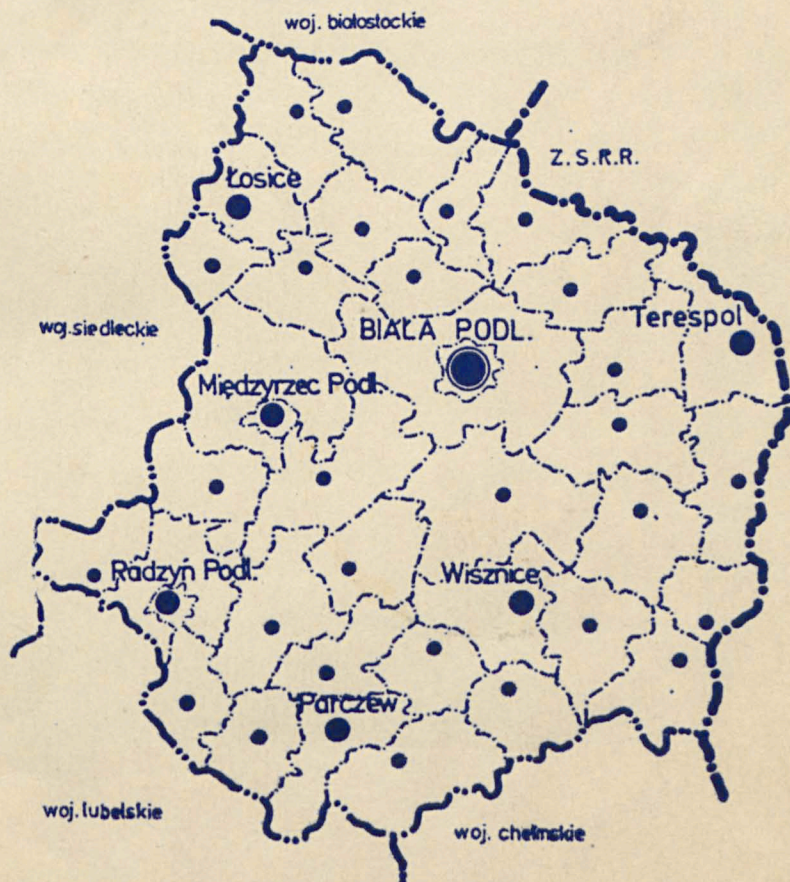

URZĄD WOJEWÓDZKI
W BIAŁEJ PODLASKIEJ
Wydział Gospodarki Terenowej
i Ochrony Środowiska

do użytku służbowego

KOMPLEKSOWY PROGRAM
OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA
ŚRODOWISKA DO ROKU 1990
WOJEWÓDZTWA BIALSKOPODLASKIEGO

Biała Podlaska — 1978

S P I S T R E S C I

str.

R O Z D Z I A Ł I	1
I. INFORMACJE OGOLNE	1
1. Wstęp	1
2. Charakterystyka województwa w kontekście ochrony środowiska	2
3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa	4
R O Z D Z I A Ł II	7
II. OCENA STANU ISTNIEJACEGO W POSZCZEGOLNYCH ELEMENTACH OCHRONY ŚRODOWISKA	7
1. Ochrona wód powierzchniowych	7
2. Ochrona wód podziemnych	11
3. Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	13
4. Ochrona powierzchni ziemi	16
5. Ochrona powietrza atmosferycznego oraz ochrona przed hałasem i wibracją.	17
6. Ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego	20
R O Z D Z I A Ł III	22
III. KIERUNKOWY PROGRAM DZIAŁANIA	22
1. Ochrony wód powierzchniowych	22
2. Ochrony wód podziemnych	23
3. Gospodarki odpadami komunalnymi i prze- mysłowymi	24
4. Ochrony powierzchni ziemi	25
5. Ochrony powietrza atmosferycznego oraz ochrony przed hałasem i wibracją	26
6. Ochrony zasobów i walorów środowiska przyrodniczego	27

Załączniki tabelaryczne.

1. Wykaz instytucji zajmujących się problematyką
ochrony środowiska na terenie województwa
2. Wykaz cieków naturalnych na terenie województwa.

3. Zestawienie ilości bilansu zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych.
4. Nakłady na ochronę wód przed zanieczyszczeniem.
5. Program porządkowania wysypisk.
6. Nakłady na zwalczanie odpadów komunalnych i przemysłowych.
7. Zestawienie nakładów na ochronę powierzchni ziemi.
8. Zestawienie wartości pomiarowych, opadów i emisji pyłów na terenach zakładów przemysłowych i osiedli.
9. Nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego oraz przed hałasem i wibracją.
10. Nakłady na ochronę przyrody.
11. Planowe urządzenia wydzielonych terenów leśnych do celów rekreacji i wypoczynku.
12. Nakłady na urządzenie obszarów do celów rekreacji i wypoczynku.

Załączniki graficzne.

1. Aktualny i docelowy stan czystości wód powierzchniowych.
2. Udokumentowane zasoby wód podziemnych.
3. Aktualne i projektowane wysypiska i mogielniki.
4. Wielkość emisji pyłów i SO₂.
5. Rezerваты przyrody.
6. Baza surowców mineralnych.
7. Baza turystyczno-rekreacyjna.

ROZDZIAŁ I

INFORMACJE OGÓLNE

1. WSTĘP

Środowisko naturalne człowieka będące zespołem elementów ukształtowanych w sposób naturalny przez przyrodę, bądź przetworzonych przez człowieka stanowi o warunkach życia ludzkiego.

Do zadań z dziedziny ochrony środowiska należy eliminowanie bądź ograniczanie czynników szkodliwych, utrzymanie czynników korzystnych, które ulegają niszczeniu w wyniku działalności ludzkiej. Zmiany w środowisku a zwłaszcza jego skażenie, szybki rozwój techniki i cywilizacji, wpływają na kształtowanie się głównych zagadnień w związku z czym szczególnego znaczenia nabiera problem ochrony tego środowiska, a zwłaszcza zasobów wodnych, powietrza atmosferycznego, gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacji oraz terenów leśnych.

O znaczeniu, jakie przywiązuje się w naszym kraju do zagadnień ochrony środowiska świadczy fakt, że w uchwale VI Zjazdu PZPR znalazła się dyspozycja opracowania koncepcji kompleksowego programu w zakresie ochrony środowiska człowieka - jako podstawowego dokumentu kierującego dalszą linię postępowania w tej dziedzinie.

Uchwała VII Zjazdu Partii ujęła m.in. zalecenie przystąpienia do prac nad ustawą o ochronie środowiska. Waga tego zagadnienia wzrosła jeszcze bardziej po zmianach wprowadzonych w Konstytucji PRL. Art. 12 ust. 2 głosi, że Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska naturalnego stanowiącego dobro ogólnonarodowe; w myśl art. 71 " Obywatele PRL mają prawo do korzystania z wartości środowiska naturalnego oraz obowiązku jego ochrony".

Polityka ochrony kształtowania środowiska w naszym kraju stanowi integralną część bieżącej polityki Państwa. Musi być prowadzona i rozwijana w ramach zintegrowanego planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego na szczeblu centralnym i terenowym.

Podstawą działania powinno być harmonijne łączenie potrzeb intensywnie rozwijającej się gospodarki narodowej z wymaganiami skutecznego zapobiegania ujemnym wpływom na środowisko.

Działalność ta powinna być prowadzona w oparciu o obowiązujące przepisy prawne i ustalone normatywy. Ale nawet najlepsze przepisy nie rozwiążą zagadnienia jeżeli nie nastąpi zasadnicza zmiana w świadomości ludzi zwłaszcza odpowiedzialnych za prowadzenie działalności gospodarczej. Punkt ciężkości leży w kształtowaniu właściwych postaw we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Nadzór i kierowanie całokształtem zagadnień związanych z ochroną środowiska w Polsce, Sejm PRL zlecił Ministerstwu Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

2. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA W KONTEKSCIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Województwo białskopodlaskie zajmuje obszar 5.348 km^2 , co stanowi 1,7 % powierzchni w kraju. Pod względem wielkości województwo znajduje się na 32 miejscu w kraju i zamieszkiwane jest w/g stanu na dzień 31.XII.1976 r. przez 281,0 tys.osób, w tym 206,4 tys.osób mieszka na wsi. Przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 52 osoby na 1 km^2 , przy krajowym 108 osób.

W skład województwa wchodzi 3 miasta, 3 miasto-gminy oraz 32 gminy

Liczba ludności w miastach przedstawia się następująco:

- miasto Biała Podlaska	-	32,4	tys.osób
- " Międzyrzec Podlaski	-	13,3	" "
- " Łosice	-	4,9	" "
- " Radzyń Podlaski	-	10,5	" "
- " Parczew	-	7,8	" "
- " Terespol	-	4,3	" "

Na stan sanitarny miasta a także na ochronę naturalnego środowiska istotny wpływ ma sieć wodociągowo-kanalizacyjna i burzowa. Jest ona niezwykle skromna i wynosi:

- kanalizacyjna 18,1 km, korzysta z niej tylko 23,7 % ludności,
- wodociągowa 36,6 km, korzysta z niej 28,9 % ludności,
- burzowa 5,6 km.

Intensywny rozwój podziemnego uzbrojenia w ostatnim okresie wiąże się ściśle ze wzrostem budownictwa mieszkaniowego, które w bieżącym 5-cio leciu będzie o ponad 42 % większe jak w latach 1971-75. Trzeba przy tym powiedzieć, że prowadzona w związku z budową mieszkań rozbudowa infrastruktury komunalnej pozwoli

także na znacznie szybsze niż dotąd korzystanie z niej zakładów przemysłowych i instytucji oraz ludności w pozostałej substancji mieszkaniowej.

- Województwo białskopodlaskie graniczy z województwami:
- białostockim, chełmskim, lubelskim i siedleckim,
 - na wschodzie rzeka Bug stanowi wschodnią granicę województwa,
 - długość granic województwa wynosi 455 km.

Dominującym działem gospodarki województwa jest i nadal będzie rolnictwo z którego utrzymuje się około 62% ludności. Stały wzrost poziomu wyżywienia społeczeństwa przy jednoczesnym zmniejszaniu się użytków rolnych/związanych z wykorzystaniem ziemi na cele pozarolnicze/ stwarza konieczność dalszej intensyfikacji produkcji żywności. Kluczowym więc problemem w podnoszeniu produkcji rolnej w województwie jest intensywne rozwijanie produkcji zbóż, ziemniaków, mleka, owoców i warzyw oraz rozwoju hodowli zwierząt gospodarskich.

W porównaniu do 1975 r. produkcja globalna rolnictwa wzrosła w 1977 r. o 2,0% w tym roślinna o 14,7 %.

Plony 4-ch zbóż wzrosły o 17,8 q z ha w 1975 r. do 24,1 q, w 1977 r. tj. o 35,4 %, plony ziemniaków wzrosły o 7,3% osiągając w 1977 r. 220 q z ha.

Intensyfikując produkcję rolną musimy szerzej niż dotąd zwracać uwagę na ochronę naturalnego środowiska człowieka. Chodzi tutaj szczególnie o umiejętne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin, nawozów mineralnych a także racjonalne zagospodarowywanie odpadów produkcyjnych przemysłu rolno-spożywczego. Ochrona środowiska powinna być również ważnym elementem przy technicznym rozwiązywaniu wielofermowych obiektów hodowlanych, które będą coraz częściej integralną częścią naszego krajobrazu. Odnosi się to także do gospodarstw specjalistycznych, gdzie koncentracja i wielkość produkcji oraz intensywne stosowanie środków produkcji stanowi potencjalne zagrożenie dla naturalnego środowiska.

Istotny wpływ na środowisko naturalne ma również przemysł. Chociaż potencjał produkcyjny przemysłu uspołecznionego jest

najniższy w skali kraju, to jednak jego profil produkcji a zwłaszcza brak w nim z reguły odpowiednich urządzeń takich jak: oczyszczalnie ścieków, urządzenia odpylające itp. stwarzają duże zagrożenie dla najbliższego otoczenia.

W globalnej produkcji przemysłu województwa, udział poszczególnych gałęzi jest następujący:

- przemysł rolno-spożywczy	35,0 %
- " metalowy i elektrotechniczny	30,0 %
- " włókienniczy i odzieżowy	24,0 %
- " meblowy	9,0 %
- " inny	2,0 %

Do większych zakładów przemysłowych, których charakter i technologia produkcji ma istotny wpływ na środowisko naturalne należą:

- Zakład Przemysłu Wełnianego "Bławena" w Białej Podlaskiej,
- Eksportowe Zakłady Przetwórstwa Warzywnego w Terespolu,
- Białskie Fabryki Mebli w Białej Podlaskiej,
- Zakłady Woj. Spółdzielni Mleczarskiej,
- Rzeźnie i masarnie WZSR i WSS,
- Kombinat Maszyn dla Fabryki Domów "ZREMB" w Międzyrzeczu Podl.,
- Instytut Mechaniki Precyzyjnej w Białej Podlaskiej,
- Kombinat Maszyn Budowlanych "BUMAR" w Łosicach,
- W pionie CSO Zakłady Przetwórstwa Warzywnego w Białej Podl., Radzyniu Podlaskim i Sarnakach.

Większość zakładów na terenie województwa nie posiada odpowiednich urządzeń oczyszczających. Powoduje to w konsekwencji wzrost ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników wodnych.

3. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA.

Ochrona naturalnego środowiska była jednym z podstawowych elementów przy kształtowaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Plan ten obejmuje okres bieżącej perspektywy gospodarczej z umowną datą do 1990 r. Punktem wyjścia jest stan zagospodarowania na koniec 1975 r. i aktualne tempo przemian rozwojowych.

Trzeba podkreślić, że niski potencjał przemysłowy województwa, stosunkowo mały areał użytków rolnych/35,0 tys.ha - 9%

ogółu powierzchni użytków rolnych/we własnieniu sektora społecznego nie stanowi dotychczas większego zagrożenia dla naturalnego środowiska człowieka.

Jest więc możliwość aby dalszy dynamiczny rozwój województwa w stosunku do poprzedniej 5-oi latki uwzględniał w swoich założeniach ten istotny dla człowieka i przyrody czynnik. Chodzi po prostu o to aby poprzez odpowiedni, selektywny rozwój przemysłu poprzez właściwe rozwiązanie techniczne i lokalizacyjne określonych inwestycji a także przy dalszej intensyfikacji produkcji rolnej zachować w maksymalnym stopniu naturalne walory i zasoby krajobrazowe. Coraz bardziej będą one cenione i poszukiwane zwłaszcza w kontekście Lubelskiego, Zagłębia Węglowego, dość uciążliwego przemysłu województwa lubelskiego, siedleckiego i warszawskiego.

Ten aspekt rozwoju społeczno-gospodarczego uwzględnia plan przestrzennego zagospodarowania województwa.

Określa on następujące warunki rozwoju:

- nadal podstawowym działem gospodarki będzie rolnictwo, które ma duże szanse dalszej intensyfikacji produkcji rolnej. Zwiększać się będzie systematycznie areal użytków rolnych w PGR-ach i RSP, a także wzrastać będzie specjalizacja gospodarstw indywidualnych. W związku z powyższym powstawać będą duże obiekty hodowlane, których przestrzenne rozmieszczenie i techniczne rozwiązania są niezwykle istotne w omawianym temacie ochrony środowiska,
- zakłada się w oparciu o rozszerzaną wciąż bazę, dalszy rozwój przemysłu rolno-spożywczego zwłaszcza mleczarskiego, przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz mięsnego,
- obok powyższego plan zakłada rozwój przede wszystkim przemysłu lekkiego/budowany aktualnie zakład odzieżowy "Sawa" w planie budowy zakładu "Nowy Styl" itp/, przemysłu elektrotechnicznego i elektroinstalacyjnego/rozwój zakładu "Polfer" w Woźnikach, "Omigu" w Międzyrzeczu Podlaskim, Warszawskie Zakłady Telewizyjne w Parczewie, a także zakładu "Polem" w Białej Podlaskiej/, drzewnego/BFM i Zakład Płyt Wiórowych w Parczewie/,
- geograficzne położenie województwa, międzynarodowa trasa E-8

i walory nadbużańskiego pasa wyznaczają województwu także funkcję obsługi ruchu osobowo-towarowego oraz zagospodarowania turystyczno-wypoczynkowego,

- dość dobre zasoby kruszyw mineralnych określają z jednej strony możliwości ich wykorzystania do lokalnej produkcji materiałów budowlanych z drugiej zaś stanowią deficytowy surowiec dla budownictwa. Obok potrzeby ochrony środowiska gospodarka tymi zasobami uwzględniać musi także ochronę gruntów dla rolniczego ich wykorzystania.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa ujmuje także istotny dla ochrony naturalnego środowiska problem kształtowania jednostek osadniczych oraz wyznaczenie im odpowiednich funkcji gospodarczych.

W intensyfikacji produkcji rolnej wydzielić można następujące rejony:

- I rejon - obejmujący północną część województwa, specjalizujący się w uprawie ziemniaków oraz hodowli trzody chlewnej.
- II rejon - obejmujący środkową część województwa o wielokierunkowym profilu produkcji rolnej, głównie roślinnej. Rejon ten posiada najmniej korzystne warunki przyrodnicze i przeszerenne do rozwoju rolnictwa, w związku z czym większą rolę odgrywać winny czynniki ekonomiczne i społeczne.
- III rejon - obejmujący południową część województwa specjalizujący się produkcją zbóż oraz chowie bydła i owiec.

Stosunkowo korzystne warunki glebowe wskazują na konieczność intensyfikacji produkcji zbóż głównie pszenicy i jęczmienia, a duży odsetek użytków zielonych pozwala na rozwój hodowli.

Istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego województwa będzie miał Rejon Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Jednostka ta utworzona dla kompleksowego rozwiązanai LZW obejmuje na terenie województwa gminy: Dębowa Kłoda, Parczew i Siemień.

Przyspieszenie rozwoju gospodarczego i nasilenie procesów inwestycyjnych w Lubelskim Zagłębiu Węglowym stanie się przyczyną głębokich przemian w tym rejonie. Obejmą one wszystkie dziedziny działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej.-

R O Z D Z I A Ł I I

OCENA STANU ISTNIEJĄCEGO W POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTACH OCHRONY ŚRÓDOWISKA

1. W zakresie ochrony wód powierzchniowych

W skład zasobów wodnych województwa wchodzi oprócz wód podziemnych wody powierzchniowe.

Na terenie województwa do wód powierzchniowych należy 38 cieków naturalnie płynących o łącznej długości 1.014,8km, Kanał Wieprz-Krzna o długości 66,3 km, rowy melioracyjne o łącznej długości 7.758 km, zbiorniki retencyjne o pow. 1.271ha, jeziora Białskie i Obradowskie o pow. 43,8ha oraz stawy rybne o pow. 726 ha.

Powierzchnia województwa w całości należy do zlewni rzeki Wisły, przy czym część środkowa i wschodnia odwadniana jest przez Bug i jego bezpośrednie dopływy natomiast część południowo-zachodnia przez Tyśmienicę z dopływami.

Charakterystycznym zjawiskiem jest fakt zanieczyszczenia rzek posiadających duże znaczenie gospodarcze. Najjaskrawszym tego przykładem jest rzeka Krzna, z której to pobierana jest woda do celów technologicznych przez Zakłady Przemysłu Wełnianego "Bławena" w Białej Podlaskiej. Źródła rzeki znajdują się powyżej m. Łukowa /woj. siedleckie/ natomiast ujście w Neplach. Na stan czystości wód rzeki Krzny zasadniczy wpływ mają ścieki odprowadzane z 3 ośrodków miejskich: Łukowa, Międzyrzecza Podl. i Białej Podlaskiej.

Na podstawie analiz stwierdza się, że woda rzeki Krzny wpływająca na nasz teren nie odpowiada normom, co świadczy, że z m. Łukowa wprowadzany jest bardzo duży ładunek zanieczyszczeń takich, że na odcinku od Łukowa do Międzyrzecza Podl. woda nie jest zdolna do samooczyszczenia. Przekazana do eksploatacji w 1973r. oczyszczalnia ścieków w Łukowie zaprojektowana została na 3,8 tys. m³/d a już w 1975r. przyjmowała ok. 10 tys. m³/d, co powodowało niedostateczne ich oczyszczenie.

W celu poprawy istniejącej sytuacji w 1977r w Min. AGT i OŚ odbyła się narada z udziałem zainteresowanych Wiceministrów na której zapadła decyzja budowy oczyszczalni komunalnej i przemysłowej w Łukowie jako inwestycji niezbędnej. Rozpoczęcie budowy planowane jest na rok 1979.

Na terenie województwa na stan czystości rzeki Krzny zasadniczy wpływ mają ścieki odprowadzane z m. Międzyrzec Podl. i Biała Podlaska. Pomimo tego rzeka Krzna przy ujściu występuje w 3 klasie czystości na co zasadniczy wpływ mają dopływy czystych rzek,

Niezadawalający stan czystości wód stwierdza się w rzece Białce i Tocznej, poniżej wylotu ścieków z Zakładów Mleczarskich w Radzynie Podlaskim i Łosicach.

Rzeki województwa ze względu na różny stopień zanieczyszczenia można podzielić na 3 grupy:

- rzeki o średnim stopniu zanieczyszczenia utrzymujące się w II klasie czystości. Nad rzekami tymi nie ma zlokalizowanych ośrodków miejskich i zakładów będących wyraźnym źródłem zanieczyszczenia,
- rzeki utrzymujące się w III klasie czystości,
- rzeki posiadające większość odcinków silnie zanieczyszczonych ściekami odprowadzanymi z najbardziej uciążliwych zakładów przemysłowych i ośrodków miejskich. Wody tych rzek nie odpowiadają normom i nie nadają się do żadnych zastosowań gospodarczych.

Aktualny i docelowy stan czystości rzek województwa przedstawia zał. nr 1.

Intensywny rozwój przemysłu oraz ośrodków miejskich województwa powoduje systematyczny wzrost ilości ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych. Zaznacza się stały wzrost ilości ścieków wymagających oczyszczenia, głównie ścieków komunalnych co przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Ilość odprowadzanych ścieków w m ³ /rok			
	1977	1980	1985	1990
Ścieki ogółem	5.427	5.900	10.000	16.000
w tym:				
1. wody pochodnicze	579	500	500	600
2. ścieki wym. oczyszcz.	4848	5.400	9.500	15.400
w tym:				
1. ścieki oczyszczone	4.598	5.180	9.380	15.400
2. ścieki nieoczyszczone	250	220	120	-

Zestawienie i bilans ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych

do wód powierzchniowych w 1977r. przedstawia załącznik Nr.2.

Dotychczasowemu rozwojowi gospodarczemu województwa towarzyszył niewystarczający w stosunku do potrzeb wzrost przepustowości urządzeń oczyszczających ścieki. Spowodowało to wzrost ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników i pogarszanie stopnia ich zanieczyszczenia. Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych stanowią:

- zakłady przemysłowe, nie posiadające żadnych urządzeń do oczyszczania ścieków. Są to gorzelnie rolnicze w Milanowie, Bojanówce, Witulinie, Koństantynowie, Suchowoli i Międzyrzecu Podlaskim,
- zakłady przemysłowe, w których wzrost lub zmiana technologii produkcji nie poprzedzone były rozbudową lub modernizacją oczyszczalni. Zaliczamy to 5 zakładów mleczarskich w Radzynie Podl., Białej Podlaskiej, Łosicach, Międzyrzecu Podl. i Parczewie.
- stale rozwijające się ośrodki miejskie, które posiadają oczyszczalnie ścieków o niewystarczającej przepustowości w stosunku do potrzeb i tak:

WPGKiM Oddz. Biała Podlaska posiada oczyszczalnię typu mechaniczno-biologicznego o przepustowości $5.500 \text{ m}^3/\text{d}$. W chwili obecnej przyjmuje ponad $6 \text{ tys. m}^3/\text{d}$. W roku 1977 przystąpiono do rozbudowy tej oczyszczalni do przepustowości $26 \text{ tys. m}^3/\text{d}$. Przewidywany termin oddania do eksploatacji - 1982 rok. Potrzeby zostaną zabezpieczone do roku 1990.

WPGKiM Oddz. Międzyrzec Podlaski posiada oczyszczalnię typu mechanicznego. W 1977 roku przystąpiono do budowy oczyszczalni typu mech.-biolog. o przepustowości $7.700 \text{ m}^3/\text{d}$. Przewidywany termin oddania do eksploatacji - 1982 rok. Zabezpieczy to potrzeby do roku 1990.

WPGKiM Oddz. Łosice posiada oczyszczalnię typu mechanicznego. Po wstępnym oczyszczeniu ścieki

odprowadzane są na oczyszczalnię biologiczną należącą do Zakładu Mleczarskiego, co powoduje jej dodatkowe przeciążenie.

PKP Terespol posiada oczyszczalnię typu mech.-biolog. o przepustowości 110 m³/d przyjmuje 300 m³/d.

W chwili obecnej tylko m. Radzyń Podl. posiada oczyszczalnię typu mech.-biol. o przepustowości 3.100 m³/d, co zabezpiecza w pełni aktualne i przyszłe potrzeby.

Na stan sanitarny osiedli oraz jakość wód powierzchniowych ma również wpływ duża ilość szamb bezodpływowych w skanalizowanych domach jednorodzinnych.

Szczególnie groźne dla wód są przypadki awaryjnego zrzutu ścieków spowodowane na ogół brakiem nadzoru nad instalacjami, urządzeniami produkcyjnymi i oczyszczającymi, złą gospodarką materiałową lub nieumiejętnym stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin.

Aktualnie na podstawie posiadanej dokumentacji na 38 zakładów stanowiących źródło zanieczyszczania wód powierzchniowych urządzenia do oczyszczania ścieków posiada 32 zakłady, w tym urządzenia wystarczające w chwili obecnej posiada tylko 8 zakładów.

Uregulowany stan prawny w zakresie odprowadzania ścieków posiada 34 zakłady. Z obowiązku dokonywania pomiarów jakości odprowadzanych ścieków wywiązuje się 8 zakładów. Tylko 2 zakłady posiada urządzenia do ciągłego pomiaru ilości odprowadzanych ścieków.

Jak z istniejącego stanu wynika na jakość wód powierzchniowych oprócz niewystarczającej ilości i przepustowości ma także wpływ niedostateczny nadzór techniczno - eksploatacyjny nad pracą urządzeń oczyszczających oraz ich pełnym i właściwym wykorzystaniem. Odnosi się to szczególnie do:

- braku stałej kontroli analitycznej jakości ścieków - laboratoria przyzakładowe,
- braku pełnej i fachowej obsługi oczyszczalni ścieków,
- braku kontroli ilości wytwarzanych i odprowadzanych ścieków urządzenia do ciągłego pomiaru ich ilości,
- braku unormowanego stanu prawnego na odprowadzanie ścieków.

W zakresie wód podziemnych.

Głównym źródłem zaopatrzenia ludności oraz przemysłu w wodę na terenie województwa są wody podziemne.

Wg stanu na dzień 1.01.1978 r. zasoby wód podziemnych udokumentowane w kategorii B wynoszą 206,0 tys. m³/d, z czego:

- 26,7 % /55,0 tys.m³/d/ dla potrzeb komunalnych
- 10,4 % / 21,4 tys.m³/d/ - " - przemysłu
- 30,9 % /63,6 tys.m³/d/ - " - rolnictwa
- 32,0 % /65,0 tys.m³/d/ - " - innych użytkowników/szko-
ły, ośrodki wypoczynkowe,
szpitale itp./

Zapotrzebowanie na wody podziemne i powierzchniowe przedstawia się następująco/ w tys.m³/d/:

Wyszczególnienie	1977	1980	1985	1990
Gospodarka komunalna	5,2	6,6	8,2	9,9
Wodociągi wiejskie	3,8	5,2	6,3	7,4
Przemysł	13,1	22,2	26,6	32,9
Rolnictwo	266,3	308,5	383,5	465,7
R a z e m	288,4	342,5	424,6	515,9

Z wyżej przytoczonych zestawień wynika, że zapotrzebowanie na wodę wynosi obecnie 288,4 tys.m³/d , natomiast udokumentowane zasoby wynoszą 205,5 tys.m³/d.

Problem zanieczyszczenia wód podziemnych na obszarze województwa nie jest jeszcze dokładnie rozpoznany. Zbyt mała ilość badań w tym zakresie nie pozwala na dokładne określenie rejonów zagrożonych. Zanotowane w ostatnich latach przypadki lokalnego zanieczyszczenia wód podziemnych spowodowane były złym stanem technicznym urządzeń do gromadzenia paliw płynnych, środków ochrony roślin i nawozów.

Zróżkami zanieczyszczeń wód podziemnych są:

- ścieki bytowo-gospodarcze na terenach wiejskich,
- ścieki i odpady komunalne,
- cmentarze i grzebalniki padłych zwierząt,
- ścieki i odpady przemysłowe,

- zanieczyszczone powietrze atmosferyczne,
- rozwój rolnictwa: chemizacja, hodowla,
- transport: wodny, kołowy, kolejowy, rurociągami,
- roboty górnicze i wiertnicze,
- prace hydrotechniczne,
- nieuszczelna obudowa studni,
- gleba itp.

Nadmiernie zanieczyszczone środowisko naturalne coraz to w większym stopniu traci zdolność do samoczyszczania i likwidacji skutków zanieczyszczeń, co w konsekwencji pociąga za sobą poważne zagrożenie zasobów wód podziemnych.

Proces samoczyszczania się wód podziemnych jest bardzo powolny, a usuwanie tych zanieczyszczeń jest trudne, należy zatem wzmoczyć przede wszystkim środki ochrony czystości środowiska naturalnego.

2. W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi

W procesie licznych działalności człowieka powstają produkty uboczne, które są zbędne a bardzo często wręcz szkodliwe dla ludzi i środowiska. Te właśnie produkty zaliczane są do odpadów które w zależności od ich szkodliwości należy w odpowiedni sposób zagospodarowywać lub unieszkodliwiać.

- Odpady komunalne.

Stanowią one grupę odpadów charakteryzującą się najbardziej różnorodnym składem i powstają w wyniku bytowania ludności, działalności zakładów usługowych, obiektów socjalnych itp. Wysoce niekorzystnym zjawiskiem z sanitarnego punktu widzenia jest to, że odpady komunalne mogą stanowić siedlisko bakterii groźnych chorób i ich roznościcieli.

Przy aktualnym wskaźniku nagromadzenia odpadów komunalnych $0,9 \text{ m}^3$ na 1 mieszkańca w ciągu roku, nagromadzenie ich w województwie wynosiło w 1977r. - 270 tys. m^3 .

Biorąc pod uwagę wzrastającą liczbę ludności oraz wzrost wskaźnika nagromadzenia odpadów przewiduje się że w 1990r. nagromadzenie odpadów komunalnych wyniesie 600 tys. m^3 .

Z liczby tej w miastach powstanie 250 tys. m^3 co stanowi 42% ogółu odpadów.

Całością spraw związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zajmuje się gospodarka komunalna. Aktualnie odpady komunalne oraz nieużyteczne odpady przemysłowe są składowane i unieszkodliwiane na wysypiskach i wylewiskach sanitarnych. W województwie 8 wysypisk eksploatowanych jest przez Oddziały WPGKiM w Białej Podlaskiej. Urządzenie i eksploatacja tych wysypisk nie zawsze są zgodne z obowiązującymi przepisami.

Z w/w 8 wysypisk :

- 3 nie posiada udokumentowanej lokalizacji,
- 1 posiada lokalizację udokumentowaną lecz niewłaściwą,
- żadne nie posiada dokumentacji techniczno-eksploatacyjnej, przy czym są one w trakcie opracowania dla 3 wysypisk,
- 4 nie posiada ogrodzenia,
- 3 nie posiada brodzika,
- 3 eksploatowane są bez obsługi.

Poza w/w w każdej gminie znajduje się wysypisko w miejscu wskazanym przez Naczelnika Gminy. Są to wysypiska małe, dla

potrzeb poszczególnych gmin z których na 29,24 nie posiada udokumentowanej lokalizacji a wszystkie one nie są właściwie urządzone i eksploatowane. Dlatego też wszystkie te wysypiska mogą być źródłem zanieczyszczenia gleby, wód podziemnych i powierzchniowych oraz mogą stanowić źródło zagrożenia epidemicznego i ujemnie wpływać na estetykę. Załącznik Nr.4.

Występujące na terenie województwa dzikie wysypiska zostały zinwentaryzowane i wydano zalecenie w kierunku ich likwidacji. Z 6 miast województwa tylko Biała Podlaska posiada wylewisko wydzielone. W pozostałych miastach i innych miejscowościach odpady stałe unieszkodliwiane są z odpadami płynnymi na wysypiskach - wylewiskach.

- Odpady przemysłowe.

Powstają one w zakładach produkcyjnych i zaliczane są do nich stałe i ciekłe substancje oraz przedmioty użytkowe, uciążliwe dla środowiska i nie przydatne bez dodatkowych zabiegów technologicznych. Ich wspólną cechą jest to, że w bardzo dużym stopniu nadają się do gospodarczego wykorzystania bezpośrednio lub po odpowiednim przygotowaniu.

Do wykorzystywanych gospodarczo zaliczane są odpady metalowe, papierowe, budowlane, tekstylne, żużel itp.

Na ogólną ilość 12tys.ton odpadów przemysłowych wytworzonych w województwie w 1977 roku gospodarczo zostało wykorzystanych 9 tys.ton co stanowi 75%.

Coraz większej rangi nabiera unieszkodliwianie odpadów i pozostałości z chemicznych środków ochrony roślin oraz odpadów płynnych powstających przy fermowym chowie zwierząt gospodarskich. Niewłaściwe ich przechowywanie lub zagospodarowanie stanowić może poważne zagrożenie dla życia człowieka i jego środowiska naturalnego.

W województwie przeterminowane chemiczne środki ochrony roślin składowane są w dwóch mogielnikach oddanych do użytku w 1977 roku. Ilość zmagazynowanych w nich środków chemicznych wynosi 13.900kg, a w najbliższym czasie zostanie zmagazynowanych pozostałe 14 tys.kg aktualnie znajdujących się w magazynach. Spółdzielnie Kółek Rolniczych świadczące w największym stopniu usługi chemizacyjne nie posiadają odpowiednio urządzonych myjni aparatury ochrony roślin. Opryskiwacze myje

się w przypadkowych zbiornikach wodnych lub na nieutwardzonej powierzchni ziemi co powoduje zanieczyszczenie wody i gleby środkami chemicznymi.

Zagospodarowanie gnojowicy budzi wiele zastrzeżeń w sezonowych fermach tuczu trzody chlewnej. Do szczególnie zaniedbanych pod tym względem należą fermy Spółdzielni Kółek Rolniczych w Sitniku, Styrzyńcu, Niemojkach; Kodniu, Siedlikach i Neplach. Odpady płynne tych ferm tworzą rozlewiska i zastoiny błotne przez co pogarszane są warunki sanitarne tuczu oraz mogą być źródłem zanieczyszczenia gleby, wód powierzchniowych i podziemnych.

Intensyfikacja produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz związane z nią odpady zmuszają do zwrócenia większej niż dotąd uwagi w zakresie:

- zagospodarowania i unieszkodliwiania przeterminowanych chemicznych środków ochrony roślin,
- lokalizacji i urządzania miejsc mycia aparatury używanej przy zabiegach chemizacyjnych w rolnictwie,
- racjonalnego zagospodarowania gnojowicy.

Na terenie województwa ważną rolę odgrywa właściwe zagospodarowanie wywaru i serwatki powstających jako produkty uboczne w gorzelniach rolniczych i zakładach mleczarskich. Z odpadów tych wywar w całości a serwatka tylko częściowo zostaje wykorzystana jako pasza. Duża ilość serwatki wywożona jest na wylewiska nieczystości płynnych a część jej przedostaje się do kanalizacji zwiększając przez to ładunek zanieczyszczeń.

Unieszkodliwianie zużytych opon samochodowych odbywa się przez spalanie oraz sprzedaż Przedsiębiorstwu Surowców Wtórnych w Lublinie i w Puławach. Spalanie w/w opon w normalnych warunkach powoduje silne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na skutek niecałkowitego ich spalania.

Całkowite spalanie opon bez ujemnego wpływu na środowisko możliwe jest w warunkach podwyższonej temperatury i ciśnienia, lecz metoda ta nie jest jeszcze stosowana. Stały rozwój motoryzacji nieustannie powoduje powiększenie się liczby zużytych opon co w przyszłości problem ich niszczenia podniesie do znacznie wyższej rangi.

3. W zakresie ochrony powierzchni ziemi.

Ze względu na typowo rolniczy charakter województwa problem ochrony gruntów rolnych i leśnych jest bardzo istotny. Wprowadzenie ustawy z 1971 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ich rekultywacji stworzyło podstawy do ochrony ich przed przekazaniem na cele nierolnicze i nieleśne.

Na ogólną powierzchnię województwa wynoszącą 534.813ha użytki rolne zajmują 375 tys.ha.

Szybki rozwój cywilizacji i postępu techniki powoduje wzrost zatrucia gleb. Jednym ze źródeł zanieczyszczenia gleby jest stosowanie pestycydów w rolnictwie i leśnictwie. Stosowanie środków chemicznych w ochronie roślin przynosi wymierne korzyści rolnictwu ale jednocześnie stanowi zagrożenie dla środowiska. Ochrona roślin w województwie odnosi się głównie do ochrony zbóż i ziemniaków. Niezależnie od tego rozszerza się opiekę fitosanitarną nad pozostałymi uprawami.

Rolnictwo nie może całkowicie zrezygnować ze stosowania tych środków, należy jednak zwrócić uwagę na racjonalne ich stosowanie jak również wprowadzenie nowych biologicznych metod ochrony roślin. Zużycie pestycydów w 1977 roku wynosiło ogółem 1tys.ton.

Niewłaściwe stosowanie nawożenia mineralnego może mieć ujemne oddziaływanie na środowisko biologiczne.

Zużycie nawozów w województwie wynosi 143kg NPK/ha.

Również stosowanie dużych ilości soli do oczyszczania ulic i chodników ze śniegu i lodu ujemnie wpływa na zanieczyszczenie gleby oraz działa niszcząco na jej strukturę.

Także emitowane do atmosfery przez zakłady przemysłowe pyły i gazy działają niszcząco na znajdujące się w pobliżu gleby.

Innym źródłem zanieczyszczania jest nieodpowiednie rolnicze wykorzystanie ścieków. Zbyt częste stosowanie ścieków w rolnictwie powoduje zmęczenia gleby, a co za tym idzie zmniejszenie plonów.

Również eksploatacja kopalni żwiru, piasku i gliny dla potrzeb budownictwa, budowy dróg, melioracji, pociąga za sobą niszczenie gleby i dewastację krajobrazu.

Aktualnie na obszarze województwa kopalnie zajmują 250 ha. Rekultywowanie jest lub wymaga rekultywacji 299 ha.

4. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego oraz ochrony przed hałasem i wibracją.

Szybki rozwój przemysłu i motoryzacji wiąże się ze wzrostem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego substancjami szkodliwymi dla środowiska. Działanie ich zależy od wielkości i rodzaju emitowanych zanieczyszczeń jak również charakteru środowiska i warunków meteorologicznych.

Głównymi źródłami zanieczyszczającymi atmosferę są:

- kotłownie zakładowe i osiedlowe,
- niektóre oddziały produkcyjne,
- środki transportu,
- hałdy i wysypiska,
- składowanie surowców,
- otwarty transport i przeładunki surowców pylistych,
- wszelkie nieszczelności przewodów i urządzeń.

Poważny problem w zakresie ochrony atmosfery stwarzają kotłownie o niewielkiej wartości cieplnej, nie posiadające urządzeń odpylających. Stan ten pogarsza niezupełne spalanie paliwa w tych kotłowniach, co powoduje dodatkowe wytwarzanie znacznych ilości sadzy i węglowodorów.

Poniżej przedstawiono teoretyczne wyniki emisji pyłów i dwutlenku siarki /SO₂/ w oparciu o roczną wartość zużytego paliwa. Obliczenia przeprowadzono uwzględniając zakłady przemysłowe, kotłownie osiedlowe i gospodarstwa indywidualne posiadające paleniska domowe.

Całkowita średnia roczna emisja zanieczyszczeń w skali województwa w 1977 roku wynosiła:

- emisja pyłów - 20.240 T/rok ,emisja SO_2 -17.115 T/rok.

Procentowy udział zanieczyszczeń w odniesieniu do poszczególnych źródeł emisji kształtował się następująco:

- ze spalania paliw w zakładach przemysłowych i kotłowniach osiedlowych pyły stanowią -27,5% , SO_2 -stanowi -37,4%,
- ze spalania paliw z palenisk domowych, pyły stanowią 72,5% SO_2 stanowi 62,6%.

Wartość emisji pyłów i dwutlenku siarki na terenie miast i gmin województwa przedstawia załącznik graficzny Nr.4.

Na terenie województwa od 1978 roku prowadzone są pomiary emisji zanieczyszczeń i opadu pyłu na terenie zakładów przemysłowych i kotłowni osiedlowych we wszystkich miastach. Wyniki z pomiarów przedstawia tabela Nr.3. Wyszczególnione zakłady przemysłowe i kotłownie osiedlowe przekraczające wartość opadu pyłu najczęściej nie posiadają żadnych urządzeń odpylających bądź posiadają niewystarczające lub w złym stanie technicznym, a emitowane spaliny są oczyszczane w sposób niedostateczny. Przykładem tego stanu rzeczy są np:

- Zakład Przemysłu Wełnianego "BIAWENA" przyczyniający się do rozprzestrzeniania nadmiernej ilości pyłu na terenie zakładu.
- Jednostką zanieczyszczającą atmosferę poprzez załadunek materiałów sypkich i pylistych jest Dyrekcja Rejonowa PKP w Małaszewiczach. Duże zapylenie na punktach przeładunkowych powoduje niszczenie przyległych doń obszarów leśnych.

Obserwuje się wysokie zagrożenie w Lokomotywni Małaszewicze, gdzie jeszcze w chwili obecnej większość stanowią lokomotywy parowe. Zużywają one dziennie 15T węgla , nie posiadając przy tym żadnych urządzeń odpylających emitują znaczne ilości pyłów i gazów. Szacunkowo określa się, że w rejonie Małaszewicz zostało zniszczone około 20% ogólnej powierzchni obszarów leśnych.

- Innym przykładem zakładu przyczyniającym się do zanieczyszczenia atmosfery procesem produkcyjnym są Kornickie Zakłady Kredowe w Kornicy. Oprócz emitowanych zanieczyszczeń z kotłowni zakład ten emituje pyły kredowe bezpośrednio z produkcji, co zwiększa kilkakrotnie ilość zanieczyszczeń na tym terenie i staje się to uciążliwe dla ludzi mieszkających w bezpośred-

dnim sąsiedztwie zakładu.

Obok przemysłu motoryzacja ponosi również odpowiedzialność za silne zanieczyszczenie atmosfery spalinami. Zawierają one znaczne ilości substancji toksycznych takich jak: związki ołowiu, tlenek węgla, dwutlenek siarki itp. Tylko w mieście Biała Podlaska 4000 pracujących silników spalinowych wydziela w ciągu doby 4 mln. m³ spalin, a w okresie jednego roku w wyniku zużycia opon powstaje 10 ton pyłu. Ilość zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery pogarsza zły stan techniczny pojazdów jak również nieodpowiednia jakość stosowanego paliwa.

Dodatkowo ujemnie działającymi czynnikami na otoczenie są hałas i wibracja, a w szczególności hałas uliczny. Dotychczas nie posiadamy wyników odnośnie wartości hałasu. Pomiaru takie zostaną rozpoczęte przez Samodzielną Pracownię Badań i Kontroli Środowiska w Białej Podlaskiej w drugim półroczu 1978 roku.

Z wstępnych obserwacji wynika, że największe nasilenie hałasu występuje w miastach:

- Biała Podlaska na ulicach: Aleje 1000-lecia, Rondo przy dworcu PKP, w rejonie Placu Wolności, Zamkowa, Sidorska, Hanki Sawickiej,
- Radzyń Podlaski na ulicach : Międzyrzecka, Ostrowiecka, Warszawska,
- Międzyrzec Podlaski na ulicach: Lubelska, Warszawska, Partyzantów, Brzeska.

Szacunkowo określa się, że hałas uliczny stanowi ok. 80% ogólnie występującego hałasu miejskiego. Szczególnie uciążliwym źródłem hałasu są pojazdy o napędzie spalinowym /ciągniki URSUS, samochody ciężarowe / emitujące hałas rzędu do 100dB/A/.

Drugą ważną grupę źródeł hałasu i wibracji o znacznych poziomach uciążliwości dla terenów osiedlowych i innych obiektów wymagających ciszy stanowią zakłady przemysłowe i usługowe, między innymi niektóre oddziały mechaniczne takie jak: kuźnie, wytwórnie materiałów budowlanych, warsztaty naprawcze, punkty przeładunku materiałów oraz niektóre wydziały przemysłu włókienniczego /tkalnie/.

Do zakładów tych można zaliczyć:

- Zakład Przemysłu Wełnianego "BIAWENA" w Białej Podlaskiej
- Białskie Fabryki Mebli

-,-,-

- Kombinat Maszyn Budowlanych dla Fabryki Domów ZREMB w Międzyrzeczu Podlaskim,
- Zakłady Przemysłu Meblarskiego w Parczewie,
- Huta Szkła Gospodarczego w Parczewie.

Oceniając ogólnie zagadnienie ochrony powietrza oraz hałasu i wibracji na terenie województwa należy stwierdzić, że w zasadzie problem ten nie stanowi dużego zagrożenia w porównaniu do pozostałych elementów ochrony środowiska, co nie oznacza, że zagadnienie to można pominąć.

5. W zakresie ochrony walorów i zasobów środowiska przyrodniczego.

Konserwatorska ochrona przyrody ma na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem zachowanych dotychczas fragmentów naturalnych biocenoz i krajobrazów między innymi poprzez zakładanie rezerwatów przyrody oraz ochronę gatunkową roślin i zwierząt.

Dotychczas objęto ochroną 250 pomników przyrody z tego pojedynczych drzew - 9 sztuk, grup drzew - 34 sztuki, alei - 206 sztuk oraz jeden pomnik przyrody nieożywionej.

Na terenie województwa istnieje sześć rezerwatów częściowych o łącznej powierzchni 357,8 ha w tym:

- 4 leśne "Chmielinne" - gm. Leśna Podlaska,
"Omelno" - gm. Wohyń,
"Królowa Droga" - gm. Dębowa Kłoda,
"Łęg Dębowy" - gm. Janów Podlaski,
- 1 wodno - torfowiskowy - "Jezioro Obradowskie" gm. Parczew
- 1 faunistyczny - "Czapliniec" - gm. Radzyń Podlaski.

Postępujący rozwój turystyki w tych rezerwach prowadzi do ich dewastacji. Najbardziej zagrożony jest "Łęg Dębowy" koło Janowa Podlaskiego.

W trakcie zatwierdzania w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego są dwa rezerваты przyrody "Liatki" - gm. Międzyrzec Podlaski i "Czarny Las" - gm. Milanów o łącznej powierzchni 158,6ha.

Całość lasów ochronnych na terenie województwa stanowią:

- lasy glebochronne na stromych zboczach skarp i wydmach w dolinie Bugu zajmujące łącznie powierzchnię 290,13 ha,
- lasy wodochronne, rozmieszczone wzdłuż cieków wodnych zajmujące powierzchnię 17,34ha,

- lasy krajobrazowe o wysokich walorach estetycznych zajmujące powierzchnię 4158,01ha.

Głównym zadaniem lasów jest produkcja surowca drzewnego w celu zaspokojenia potrzeb gospodarki narodowej. Analizując pozyskiwane drewna w ostatnich 3 latach należy stwierdzić systematyczny jego wzrost.

Gospodarcza działalność człowieka doprowadza do znacznych przekształceń, a niejednokrotnie do całkowitej dewastacji naturalnych siedlisk oraz do spadku liczebności niektórych zwierząt i roślin. Szczególnie w niekorzystnej sytuacji znajduje się ptactwo wodne i rośliny błotne w związku ze wzrostem melioracji oraz zanieczyszczeniem rzek i innych zbiorników wodnych. Zmianę sytuacji w tym zakresie może przynieść dalsza rozbudowa sieci zbiorników retencyjnych.

Przeobrażenia społeczno - gospodarcze województwa i związane z tym zmiany demograficzne oraz intensywny wzrost liczby indywidualnych środków lokomocji stworzyły w ostatnich latach problem udostępniania obszarów leśnych do celów turystycznych. Na terenach leśnych województwa zagospodarowano 38 obiektów turystycznych przy głównych trasach komunikacyjnych. Trzeba jednak stwierdzić, że obiekty te są systematycznie zaśmiecane i niszczone skutkiem czego nie odznaczają się jeszcze należytymi walorami estetycznymi.

W roku bieżącym ZW PTTK zaprojektował budowę 15 szlaków turystycznych przechodzących przez tereny leśne / załącznik graficzny/.

Najciekawszymi obszarami turystycznymi województwa są tereny nadbużańskie w okolicach: Kodnia, Terespol, Serpelic, i Kózek oraz okolice Białki k/ Parczewa. Bazę turystyczną stanowi 49 zakładowych ośrodków wypoczynkowych. Pas nadbużański wymaga dalszego zagospodarowania i do roku 1990 zabezpieczy potrzeby w zakresie rekreacji i wypoczynku.

Najbliższym terenem wypoczynku dla mieszkańców Białej Podlaskiej będzie Ośrodek Wypoczynku Świętecznego w Terebeli, którego termin oddania do użytku przewiduje się na rok 1979 .

KIERUNKOWY PROGRAM DZIAŁANIA

1. W zakresie ochrony wód powierzchniowych.

. Wytworzenie niekorzystnej, narastającej od szeregu lat sytuacji w zakresie stanu czystości wód i utrzymanie ich w naturalnym składzie spowodowane przez dotychczasowe zaniedbania wymaga:

- pełnej realizacji programów gospodarki wodno-ściekowej w każdym zakładzie będącym źródłem uciążliwych dla wód ścieków,
- konsekwentnej realizacji wszystkich nakładów inwestycyjnych podanych w załączniku nr 3 dotyczących budowy nowych oczyszczalni ścieków, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni istniejących,
- rozbudowywania równoległe z budową lub rozbudową oczyszczalni miejskich sieci kanalizacyjnej w poszczególnych miastach,
- sukcesywnego podłączenia do oczyszczalni ścieków miejskich wszystkich zakładów zgodnie z załącznikiem nr 3
- sukcesywnego podłączenia do kolektorów sanitarnych wszystkich skanalizowanych domów jednorodzinnych. Spowoduje to likwidację szamb bezodpływowych,
- zapewnienia pełnej i fachowej obsługi na wszystkich oczyszczalniach ścieków,
- stosowanie odpowiednich technologii oczyszczania poszczególnych ścieków,
- niedopuszczenia do awaryjnego zrzutu ścieków do odbiorników, Wykluczy to masowe śnięcia ryb,
- wyegzekwowania od wszystkich zakładów nie posiadających pozwolenia wodno-prawnego szybkiego ich uzyskania,
- zapewnienia w każdym zakładzie i przedsiębiorstwie odprowadzającym ścieki do wód powierzchniowych możliwości stałej kontroli analitycznej jakości ścieków poprzez tworzenie laboratoriów przyzakładowych celem rozeznania odnośnie pracy urządzeń oczyszczających i stopnia redukcji zanieczyszczeń zgodnie z założeniami projektowymi,
- kontrolowania ilości odprowadzanych ścieków przez montaż urządzeń do ciągłego ich rejestrowania.

W zakresie wód podziemnych

- przyspieszyć działania związane z pełnym zabezpieczeniem ilościowym i jakościowym wody pitnej dla miast województwa i tak:

Biała Podlaska

- zrealizować do końca 1979 r. rozbudowę ujęcia wody przy ul. Narutowicza, co pozwoli zabezpieczyć potrzeby do 1985 r.
- przygotować docelowe ujęcie wody przy ul. Borowej w latach 1982-85.

Terespol

- wykonać docelowe ujęcie wody w Kobyłanach w latach 1982-85.

Międzyrzec Podlaski

- doraźnie zabezpieczyć poprzez renowację oraz połączenie dotychczasowych ujęć, do roku 1979,
- podjąć budowę w latach 1984-85 ujęcia z docelowym zabezpieczeniem przy ul. Warszawskiej,

Radzyń Podlaski

- podjąć budowę ujęcia wody przy ul. Partyzantów w latach 1981-83, jako docelowego,

Parczew

- podjąć budowę ujęcia wody dla zaopatrzenia docelowego w latach 1980-83,

Łosice

- rozbudować ujęcie w latach 1979-81, które zabezpieczy potrzeby do 1990 r.,
- ustalić zasoby dla regionów hydrogeologicznych do 1980 r.
- opracować mapy wzmożonej infiltracji wód powierzchniowych do 1980 r.,
- sporządzić rejestr potencjalnych i faktycznych źródeł zanieczyszczeń z wykazem stref zagrożenia, do 1980 r.-

2. W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi.

Prawidłowa gospodarka odpadami powinna zmierzać do wykluczenia możliwości zanieczyszczenia gleby, wód powierzchniowych i podziemnych. Celem likwidacji niewłaściwie urządzonych i eksploatowanych wysypisk, w roku 1978 opracowany został kompleksowy program porządkowania wysypisk w województwie.

- Biorąc powyższe pod uwagę a także aktualną sytuację należy:
- zorganizować wysypiska we wszystkich miastach do 1980 roku wyposażając je w pierwszym etapie w podstawowe urządzenia niezbędne do prawidłowej ich eksploatacji, w drugim zaś etapie w urządzenia pozostałe,
 - określić lokalizacje wysypisk we wszystkich gminach województwa niekolidujące z planami zagospodarowania przestrzennego gmin i ich rozwojem. W pierwszej kolejności prace te koncentrować należy w gminach o dużym znaczeniu dla ruchu turystycznego i wypoczynkowego uwzględniając także wielkość powstających odpadów. Załącznik nr 5,
 - systematycznie rozszerzać usługi przez jednostki WPGKiM w zakresie wywozu nieczystości stałych i płynnych z miast a także z większych jednostek administracji terenowej stopnia podstawowego,
 - zaostrzyć dyscyplinę wywozu nieczystości stałych i płynnych do miejsc wyznaczonych w poszczególnych jednostkach oraz spowodować właściwą eksploatację zalegalizowanych i urządzonych wysypisk,
 - przy miastach, ośrodkach wczasowych i innych miejscowościach w których powstają odpady płynne urządzić wydzielone wylewiska sanitarne,
 - całkowicie wykorzystywać serwatkę bezpośrednio lub po jej zagęszczeniu, jako paszę w fermach tuczu trzody chlewnej,
 - opracowywać bardziej szczegółowe zamówienia na chemiczne środki ochrony roślin biorąc pod uwagę rozproszoną ich ilość w latach ubiegłych jak również areał upraw i dawki zużywanego preparatu na 1 ha,
 - maksymalną możliwą ilość przeterminowanych chemicznych środków ochrony roślin zwracać do zakładów produkcyjnych w celu powtórnego przerobu,
 - zapewnić lepsze warunki składowania i przechowywania chemicznych środków ochrony roślin zwłaszcza w okresie chłódów jesienno-zimowych,

wybudować do roku 1990 nakładem 700tys. zł dalszych dwóch mogielników dla Zakładu Gastronomicznego WZSR w Parczewie i Łosicach. Właściwe użytkowanie tych mogielników rozwiąże problem unieszkodliwiania środków chemicznych w województwie do roku 1990, określić w każdej Spółdzielni Kółek Rolniczych odpowiednie miejsce, sposób mycia i konserwacji sprzętu do ochrony roślin zobowiązać jednostki prowadzące tucz do właściwego zabezpieczenia i zagospodarowania gnojowicy. Ma to o tyle istotne znaczenie, że ilość tych odpadów będzie systematycznie wzrastała.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi.

Aby przeciwdziałać dalszemu niszczeniu powierzchni ziemi oraz zapewnić ochronę i produktywność gruntów ornych należy w zakresie melioracji:

- zabezpieczyć przed stratami wody poprzez jej maksymalne gromadzenie i magazynowanie,
- modernizować istniejące zbiorniki oraz zwiększać przepustowość Kanału Wieprz - Krzna,
- budować nowe zbiorniki zwiększające zasoby wody dyspozycyjnej,
- zabezpieczyć przerzuty wody w rejonach deficytowych, budowę kanałów: Podlaskiego przebiegającego wododziałem rzeki Grabaru i Lutni i kanału Bug - Swider przebiegającego wododziałem rzeki Krzny, Swider i Tocznej. Wynika to z wstępnej koncepcji zagospodarowania dorzecza rzeki Wisły.

W celu zapobiegania erozji wodnej w rejonie nadbużańskim należy prowadzić zabiegi w zakresie ochrony przed powodzią poprzez:

- odwodnienie zawał w m. Terespol
- budowę wałów przeciwpowodziowych.

W zakresie ochrony przed środkami chemicznymi przewiduje się stopniowe ograniczanie stosowania pestycydów do opylu, jako najbardziej niebezpiecznych dla środowiska i wprowadzenie środków o wyższej skuteczności i selektywności.

Zużycie pestycydów w latach 1978 - 90 będzie wynosiło: w 1978-1120ton, w 1980 - 1030ton, w 1985 -990ton, w 1990-930ton. W celu szybszego włączenia do produkcji rolnej gruntów zdewastowanych należy zabezpieczyć możliwość wykonania prac.

rekultywacyjnych na jak największym obszarze i tak:

- zorganizować w ramach Wojewódzkiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych pracowni specjalistycznej, która dokonałaby inwentaryzacji potrzeb i wykorzystałaby niezbędną dokumentację techniczną,
- zobowiązać Naczelników Gmin, Miast do przeprowadzenia i uaktualnienia inwentaryzacji tych gruntów, a w oparciu o uzyskane dane opracowywać program zagospodarowania,
- zagospodarować tereny wyeksploatowane np. przez ich nawadnianie i przeznaczanie na stawy hodowlane.

Nakłady inwestycyjne na ochronę powierzchni ziemi podano w załączniku Nr 6

- określić we wszystkich gminach miejsca poboru kruszyw dla jednostek gospodarki uspołecznionej a także rolników indywidualnych.

W zakresie ochrony powietrza oraz ochrony przed hałasem i wibracją.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego oraz wartości hałasu i wibracji mieszczą się w dopuszczalnych normach. Jednak już w chwili obecnej należy podejmować odpowiednie działania zmierzające do utrzymania istniejącego stanu rzeczy a w przypadkach przekraczania dopuszczalnych norm do ich likwidacji poprzez:

- wymianę lub przeprowadzanie remontów urządzeń odpylających w zakładach przemysłowych i w większych kotłowniach osiedlowych,
- instalowanie urządzeń odpylających w nowobudowanych i rozbudowywanych kotłowniach,
- prowadzenie szkolenia w zakresie obsługi urządzeń odpylających,
- zadbanie o właściwe utrzymanie urządzeń odpylających w należytym stanie technicznym,
- dążenie do koncentrowania źródeł ciepła w miastach,
- właściwe lokalizowanie zakładów przemysłowych i osiedli mieszkaniowych,
- prowadzenie szerokiej akcji zazieleniania w obrębie zakładów,
- budowanie obwodnic wokół miast a także odpowiedni układ komunikacji wewnątrzmięskiej odciążających centrum miasta

- z nasilającego się ruchu drogowego, chodzi tu szczególnie o miasta: Biała Podlaska, Międzyrzec Podlaski i Radzyń Podl.,
- objęcie planem zadrzewiania dróg istniejących i nowoprojektowanych,
 - dokonywanie pomiarów i opracowanie map akustycznych dla wszelkich miast i ośrodków czasowych województwa,
 - wprowadzenie zakazu używania sygnałów dźwiękowych w mieście Biała Podlaska,
 - tłumienie źródeł hałasu i wibracji w obrębie ich powstawania poprzez stosowanie osłon dźwiękochłonnnych i amortyzatorów drgań,
 - prowadzenie modernizacji niektórych procesów technologicznych oraz wymiany parku maszynowego w pewnych wydziałach,
 - organizowanie laboratori^orii, których zadaniem byłoby badanie środowiska pracy na poszczególnych stanowiskach.

W zakresie ochrony walorów i zasobów środowiska przyrodniczego

W celu zachowania najcenniejszych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego należy:

- zabezpieczyć niezbędną wysokość wydatków na ochronę przyrody,
- objąć ochroną rezerwatową lasy: Pratulín, i Derło - gm. Rokitno, Dobryń - Nadleśnictwo Biała Podl., Rudno - Nadleśnictwo Radzyń Podl.
- utworzyć strefy chronionego krajobrazu obejmujące: Lasy Chotyłowskie, Kijowieckie, Radzyńskie, Wygodzkie, Ostrowskie, Bory Czemniernickie, Bory Parczewskie,
- wydzielić i urządzić specjalne obszary leśne przeznaczone dla celów rekreacji i wypoczynku wg załącznika nr 8
- nadzorować wyznaczenie i użytkowanie projektowanych przez ZW PTTK 15 szlaków turystycznych przechodzących przez tereny leśne,
- prowadzić prawidłową gospodarkę łowiecką i leśną a szczególnie dążyć do zmniejszenia zagrożenia pożarowego w lasach,
- obejmować melioracją jedynie obszary najbardziej tego wymagające z uwzględnieniem wpływu zmiany stosunków wodnych na szatę flory i fauny,
- zmniejszyć stan zagrożenia zwierząt podczas prowadzenia zabiegów agrotechnicznych i chemicznej ochrony roślin uprawnych,
- rozszerzyć działalność organizacji społecznych w zakresie propagowania ochrony środowiska naturalnego człowieka.

- zabezpieczyć opracowanie koncepcji zagospodarowania turystycznego pasa nadbużańskiego do 1980 r.
- na podstawie przygotowanej i zatwierdzonej koncepcji prowadzić planowe zagospodarowanie przez wszystkie zainteresowane jednostki i instytucje,
- opracować koncepcję zagospodarowania urbanistycznego w miejscowościach wypoczynkowych do 1981 r.,

INSTYTUCJI ZAJMUJĄCYCH SIE PROBLEMATYKA OCHRONY
ŚRODOWISKA NA TERENIE WOJEWODZTWA BIAŁOKOPODLASKIEGO

Lp.	Nazwa i adres instytucji.	Tematyka zagadnień
1	2	3
1.	Samodzielna Pracownia Badań i Kontroli Środowiska w Białej Podlaskiej, od 1 stycznia 1978 OBiKS.	- prace inspekcyjno - kontrolne i pomiarowo-badawcze w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem, - prace inspekcyjno-kontrolne i pomiarowo - badawcze w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem, w zakresie skażenia gleb i zieleni, w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi, - pomiary klimatów akustycznych miast, - współpraca na odcinku badania wód granicznych rzeki Bug, - opracowywanie analiz i ocen stanu środowiska na terenie województwa, - prognozowanie zmian w zakresie jakości środowiska.
2.	Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Lublinie	- walka ze szkodnikami, - ochrona zasobów leśnych owadów i grzybów, - opracowywanie sposobów usuwania szkód w lasach wywołanych działalnością przemysłu, - opiniowanie lokalizacji nowych zakładów.
3.	Wojewódzka Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Białej Podlaskiej.	- prace pomiarowo - badawcze i kontrolno - inspekcyjne oceny środowiska pod względem sanitarnym, - wydawanie opinii sanitarnych, - badanie stopnia promieniotwórczości opadu ogólnego w powietrzu atmosferycznym /fallont/.
4.	Terenowe Stacje Sanitarno - Epidemiologiczne w Białej Podlaskiej, Łosicach, Parczewie i Radzyniu Podlaskim.	- ocena pod względem sanitarnym warunków pracy we wszystkich zakładach pracy na terenie województwa.
5.	Liga Ochrony Przyrody Zarząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej.	- prowadzenie akcji popularyzatorskiej i propagandowej w zakresie ochrony przyrody, - działalność zapobiegawcza i interwencyjna w przypadkach zagrożeń środowiska.

1	2	3
6.	Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze Zarząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej.	- działalność zapobiegawcza i interwencyjna w przypadkach zagrożenia świata roślin i zwierząt, - opieka nad zabytkami, - prowadzenie akcji propagandowej w zakresie ochrony przyrody.
7.	Polski Związek Łowiecki Zarząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej.	- działalność w zakresie ochrony świata zwierzęcego, - zagospodarowanie terenów łowieckich, polnych i leśnych, - walka z kłósownictwem.
8.	Polski Związek Wędkarski Zarząd Okręgu w Siedlcach /od 1979r Zarząd Okręgu w Białej Podlaskiej./	- działalność w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem, - walka z kłósownictwem.
9.	Naczelna Organizacja Techniczna Zarząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej.	- działalność zapobiegawcza i propagandowa w zakresie ochrony środowiska w zakładach pracy
0.	Centralny Zarząd Przemysłu Mleczarskiego. Laboratorium Oceny Jakości i Ochrony Środowiska w Radzynie Podlaskim.	- kompleksowe zagadnienia związane z ochroną środowiska w zakładach mleczarskich.
1.	Centralne Laboratorium Przemysłu Rolnego Pracownia w Lublinie ul. Chmielna 2.	- kompleksowe zagadnienia związane z ochroną środowiska w gorzelniach, winiarniach i krochmalniach.
2.	Wojewódzkie Laboratorium Badania Wód i Ścieków w Białej Podlaskiej. przy WPGKiM	- prace pomiarowo - kontrolne w zakresie efektywności pracy oczyszczalni ścieków, - kontrola jakości ścieków odprowadzanych do kanalizacji.
3.	Wojewódzki Zarząd Inwestycji Rolniczych w Białej Podlaskiej.	- podstawy projektowania melioracji z uwzględnieniem potrzeb związanych z ochroną środowiska przyrodniczego.
4.	Filia Akademii Rolniczej w Białej Podlaskiej.	- synteza nowych środków ochrony roślin oraz ich wpływ na rośliny i zwierzęta, - wpływ procesów urbanizacji na

1	2	3
		- środowisko, - utylizacja przyrodnicza odpadów przemysłowych oraz wykorzystanie odpadów ściekowych do użyźniania gleb lekkich.
15.	Zakładowe Służby Ochrony Środowiska W zakładach przemysłowych i produkcyjnych na terenie województwa.	- nadzór i kontrola nad eksploatacją urządzeń zabezpieczających środowisko przed zanieczyszczeniem, - prowadzenie pomiarów kontrolnych, - współdziałanie z właściwymi organami środowiska w zakresie przestrzegania przez zakład obowiązków wynikających z przepisów prawnych o ochronie środowiska, - zakładanie stref zieleni wokół zakładów, - organizacja i realizacja zakładowego systemu alarmowego w przypadkach awaryjnego zanieczyszczenia środowiska, - kontrola nad przestrzeganiem reżimu technologicznego produkcji w celu niedopuszczenia do zwiększenia emisji zanieczyszczeń, - kontroli realizacji programów porządkowania gospodarki wodno - ściekowej.

Lp.	Nazwa rzeki	Długość km	Klasa cz. docel	Klasa cz. aktual.	Źródła zanieczyszczen.
1.	Tyśmienica ^{1/}	37,5	I	II	
2.	Piwonia	32,0	-	II	ZM, FOM, WPGKiM Parczew
3.	Kłodzianka	11,7	-	-	
4.	Kodenianka	10,5	-	-	
5.	Konotopa	19,5	II	III	ZOZ, Rzeźnia Parczew
6.	Piskorzanka	13,0	-	-	
7.	Piskornica ^{1/}	7,0	II	II	
8.	Piwonia Stara ^{2/}	28,8	II	II	Gorzelnia Bojan. i Milan.
9.	Biała ^{1/}	34,5	II	p.k.	ZM, ZOZ, "Hortex" Radzyń
10.	Bystrzyca Północna ^{3/}	13,3	II	II	
11.	Stanówka	8,2	-	-	
12.	Bug	183,0	II	II	
13.	Hanna ^{2/}	14,0	II	II	
14.	Romanówka	16,6	-	-	
15.	Grabar-Kałamanka ^{2/}	24,0	II	II	
16.	Krzna ^{2/}	68,7	II	p.k.	ZJD, Gorzelnia, WPGKiM, ZOZ, Mię- dzyrzec oraz WPGKiM, ZM, SM Biała.
17.	Krzna Południowa ^{2/}	18,2	II	p.k.	m. Łuków
18.	Krzna Północna ^{2/}	11,3	II	III	"ZREMB", "LAS" Międzyrzec
19.	Krzymorza ^{2/}	10,3	-	-	
20.	Piszczożanka ^{2/}	18,1	II	III	ZM-Międzyrzec
21.	Złota Krzywula ^{2/}	25,9	II	II	
22.	Klukówka	25,0	II	II	Gorzeln. Witulin
23.	Walim	15,5	-	-	
24.	Rudka ^{2/}	27,8	II	II	
25.	Danówka	20,5	-	-	
26.	Zielawa	63,0	II	II	
27.	Żylawa	4,7	-	-	
28.	Rozwadówka	13,2	-	II	
29.	Muławka ^{2/}	21,1	II	II	
30.	Żarnica ^{2/}	34,1	II	II	
31.	Grabarka ^{2/}	24,8	II	II	
32.	Lutnia	35,2	-	II	
33.	Czapelka	32,1	II	II	PKP, CPN Małaszew.
34.	Czyżówka ^{2/}	25,4	II	III	Gorzelnia Konst.
35.	Sarenka	10,5	II	II	ZPOW Sarnaki
36.	Toozna ^{2/}	29,5	II	p.k.	ZM, WPGKiM Łosice
37.	Kałuża	12,3	-	II	
38.	Łitewnik	13,1	-	II	
R a z e m		1014,8			

ustawienie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w 1977 r.

Wyszczególnienie	Ilość ścieków m ³ /d	Ładunki zanieczyszczeń kg/d	
		BZT ₅	Zawiesina ogólna
1. Zakłady przemysłowe	7 967	3 307	3 622
2. Gospodarka Komunalna	6 900	1 000	1 037
Ogółem	14 867	4 307	4 659

Bilans ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych na terenie województwa w 1977 r. w ujęciu resortowym.

Lp.	R e s o r t	Ilość ścieków m ³ /d	Ładunki zanieczyszczeń kg/d	
			BZT ₅	zawiesina ogólna
1.	MAGT10S	6 900	1 000	1 037
2.	Centralny Związek Spółdzielni Mleczarskich	2 170	1 380	1 229
3.	Ministerstwo Rolnictwa	747	940	1 420
4.	Pozostałe	5 050	987	973
Razem		14 867	4 307	4 659

[illegible]

[illegible]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Urząd Gminy Lomazy rzeka Zielawa	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 1200 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	7,5	-	-	-
Urząd Gminy Milanów rzeka Stara Piwnia	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 400 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	2,8	-	-	-
Urząd Gminy Tucznar rzeka Grabar	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 900 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,1	-
Urząd Gminy Ulan Małgorat	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 800 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,0	-
Urząd Gminy Włocławek rzeka Zielawa	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 2500 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	20,2	-	-	-
Urząd Gminy Włocławek rzeka Stara Piwnia	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 1000 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	6,8	-	-	-
Urząd Gminy Zalesie	budowa oczyszczalni mech. o przepustowości 800 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
MINISTERSTWO ROLNICTWA													
PGR Mędzyrzec Podl. Gorzelnia Mędzyrzec rzeka Krzna	budowa osadnika	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGR Mędzyrzec Gorzelnia Mianów rzeka Stara Piwnia	budowa oczyszcz ściołów 100 m ³ /d	-	-	-	-	-	0,1	4,0	-	-	-	-	-
PGR Mędzyrzec Podl. Gorzelnia Bojanówka rzeka Stara Piwnia	budowa oczyszcz ściołów	-	-	-	-	-	-	-	0,1	4,0	-	-	-
PGR Mędzyrzec Podl. Gorzelnia i Winarnia Suchowola	budowa oczyszcz ściołów	-	-	-	-	-	-	-	0,1	4,5	-	-	-
PGR Mędzyrzec Podl. Gorzelnia Witulin rzeka Klukówka	budowa oczyszcz ściołów	-	-	-	-	-	-	-	-	4,0	1,0	-	-
PGR Mędzyrzec Podl. Kierstawa Nasów	budowa oczyszcz ściołów	-	-	-	-	-	-	-	-	5,0	-	-	-
PGR Rozkosz Gorzelnia Konstanty- nów, rzeka Oryżówka	budowa oczyszcz ściołów 100 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	6,0	-	-	-	-	-
PGR Rozkosz Zakład Cieleśnica stawy	rozbudowa oczysz czalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,5	-	0,6	-	-	-
Państwowy Ośrodek Maszynowy Pododwórce	rozbudowa oczysz czalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,5	-	2,0	-	-	-
Państwowy Ośrodek Maszynowy Bezwoła rzeka Stara Piwnia	rozbudowa oczysz czalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,5	-	2,0	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Zakład Unasienniania Zwierząt w Białce rzeka Białka	rozbudowa oczyszczalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,25	-	1,5	-	-	-
r a z e m		-	0,1	-	-	-	0,1	11,75	0,2	23,6	-	-	-
CENTRALNY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI MLECZ.													
Zakład Mleczarski Biała Podlaska rzeka Krzna	budowa oczyszcz. mech. biol.	-	-	-	-	-	-	25,0	-	40,0	-	-	-
Zakład Mleczarski Radzyń Podlaski rzeka Białka	rozbud. oczyszcz. 4080 m ³ /d	-	-	-	-	-	-	-	-	45,0	-	-	-
Zakład Mleczarski Międzyrzec Podl. rzeka Piłszczanka	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,5	2,0	-	-	-	-
Zakład Mleczarski Parczew rzeka Piwnia	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,5	-	0,5	-	-	-
Zakład Mleczarski Łosice rzeka Toczna	rozbudowa oczyszczalni	-	-	-	-	-	-	1,5	-	3,0	-	2,0	-
r a z e m		-	-	-	-	-	-	27,5	2,0	88,5	-	2,0	-
MINISTERSTWO PRZEM. SPOŻYWCZ. I SKUPU													
Zakł. Jajcz.-Drob. Międzyrzec Podl. rzeka Krzna	rozbudowa oczyszczalni ścieków	1,9	-	1,5	-	5,0	-	18,0	-	-	-	-	-
r a z e m													
Zakład Utylizacyjny Baoutil-Voroniec rzeka Krzna	modernizacja oczyszcz. ścieków	-	0,05	-	0,08	-	0,08	-	0,08	-	-	-	-
r a z e m		1,90	0,05	1,5	0,08	5,0	0,08	18,0	0,08	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
MINISTERSTWO HANDLU WNETRZNEGO I USŁUG													
WSS Radzyń	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-
Masarnia rzeka Białka													
Fabryka Octu i Muszt. Parczew	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,5	-	0,5	-	-	-
rzeka Płonica													
I a z e m		-	-	-	-	-	-	0,6	-	0,5	-	-	-
CENTRALNY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI OGRODNI.													
Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego Radzyń	partycypacje w bud. oczysz- czalni miejsk.	6,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wojewódzka Spółdz. Ogrodnicza	partycypacje w budowlę oczyszczalni	-	-	0,3	-	2,0	-	5,0	-	9,0	-	4,0	-
Biała Podlaska													
rzeka Krzyna													
Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego Sarnaki	rozbudowa oczyszczalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,5	-	2,0	-	-	-
rzeka Sarenka													
I a z e m		6,0	-	0,3	-	2,0	-	5,5	-	11,0	-	-	-
CENTR. ROLNICZ. SPÓŁDZ. SAMOPOMOC CHŁOPSKA													
GS "SCH"	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-
Masarnia - Radzyń rzeka Białka													
GS "BCH"	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	1,5	-	-	-	-	-
Masarnia - Parczew rzeka Konotopa													
I a z e m								1,6					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
CENTRALNY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI PRACY													
Spółdzielnia Pracy Sozecin.-Szczotkarska, rzeka Krzna	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,5	-	-	-	1,0	-
MINISTERSTWO LEŚN. I PRZEM. DRZEWNEGO													
Rejon produkcji leśnej "Las" w Międzyrzecu rzeka Krzna	podłączenie do oczyszczalni miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,5	-	1,0	-	1,0	-
MINISTERSTWO BUDOW- NICTWA I MATER. BUDOWL.													
ZREMB - Międzyrzecze P. rzeka Krzna	rozbudowa oczyszcz. ścieków	-	-	0,65	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kornickie Zakłady Kredowe - Kornica rów melioracyjny	rozbudowa oczysz- czalni ścieków	-	-	-	-	-	-	0,1	-	1,5	-	0,3	-
I B Z e m		-	-	0,65	-	-	-	0,1	-	1,5	-	0,3	-
MIN. KOMUNIKACJI													
PKS Oddz. Biała Podl. rzeka Krzna	modernizacja i bu- dowa urządzeń sanit.	-	0,1	-	0,08	1,2	0,06	-	0,3	-	-	-	-
PKP Rejon Budynków Terespol-rzeka Bug	rozbudowa oczysz- czalni	-	-	-	-	2,0	-	2,0	-	-	-	-	-
PKP Rejon Budynków Małaszewicze	rozbudowa oczysz- ścieków	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4	-	-	-
I a z e m		-	0,1	-	0,08	3,2	0,06	2,0	0,3	1,4			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
MIN. OSIATY I SZKOLNIC TWA WYŻSZEGO														
Zbiłoroza Szkoła Gimnazja Kodek	rozbudowa oczyszcz. ścieków	-	-	-	-	-	-	0,1	-	0,1	-	0,2	-	-
rzeka Kalamanka														
Łacuum Ogólnokształc. w Parozemle	podłączenie do oczyszcz. miejskiej	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-
rzeka Konotopa														
razem		-	-	-	-	-	-	0,2	-	0,1	1	0,2	-	-
MIN. ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ														
Zespół Opieki Zdrowotn. Parczew	budowa oczyszcz. ścieków	-	-	-	-	-	-	-	-	8,0	1,4	-	-	-
rzeka Piwnia														
Zespół Opieki Zdrowotn. Biała Podlaska	podłączenie do oczyszcz. miejskiej	-	-	1,6	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
rzeka Krzna														
Zespół Opieki Zdrowotn. Radzyń Podlaski	podłączenie do oczyszcz. miejsk.	-	-	-	-	1,4	0,5	-	-	-	-	-	-	-
rzeka Białka														
Zespół Opieki Zdrowotn. Mędzyszc Podlaski	podłączenie do oczyszcz. miejsk.	-	-	-	-	-	-	0,6	0,5	-	-	-	-	-
rzeka Krzna														
Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiatrycznie Chorych w Suchowoli	modernizacja oczyszczalni ścieków	-	-	-	-	-	-	4,0	0,5	-	-	-	-	-
razem		-	-	1,6	0,1	1,4	0,5	1,6	1,0	-	-	-	-	-

PROGRAM PORZĄDKOWANIA WYSYPISK

L.p.	MIEJSCOWOŚĆ	KIERUNKI REALIZACJI PROGRAMU	TERMIN REALIZACJI
1.	Miasta: Biała Podlaska Międzyrzec Podlaski Radzyń Podlaski	Uzyskać stałą lokalizację i dokumentację wysypisk	31.XII.1979r.
	Łosice Terespol Parczew	Dokonać wstępnego urządzenia wysypisk	31.XII.1980r.
		Wykonać pozostałe urządzenia i obiekty na wysypisku	31.XII.1981r.
2.	Gmina: Sarnaki, Kodeń, Dębowa Kłoda, Janów Podlaski, Konstantynów, Leśna Podlaska, Łomazy, Piszczac, Komarówka Podl., Wisznice, Kornica, Wohyń, Kąkolewnica, Jabłoń	Uzyskać stałą lokalizację wysypisk i dokumentację	1 9 8 1 r.
		Urządzić wysypiska zgodnie z dokumentacją	1 9 8 3 r.
3.	Milanów, Tuczna, Sławatyczne, Hanna, Podedwórze, Siemień, Cz-emierniki, Drelów, Ulan Majorat, Huszelew, Olszanka, Platerów, Rokitno, Zalesie, Sosnówka.	Uzyskać stałą lokalizację wysypisk oraz dokumentację	1 9 8 3 r.
		Urządzić i wyposażyć wysypiska zgodnie z dokumentacją.	1 9 8 5 r.

NAKŁADY NA ZWALCZANIE ODPADÓW KOMUNALNYCH, PRZEMYSŁOWYCH

I PRZEDMIOTÓW ZUŻYTYCH /mln zł /

L.p.	Wyszczególnienie	w tym na lata				1982 - 1985		1986 - 1990					
		1978 - 1980		1979		1980							
		inw.	gosp.	inw.	gosp.	inw.	gosp.	inw.	gosp.				
1.	Śmieci komunalne	6	2,7	-	0,8	4	0,9	2	1	25	6	36	12
2.	Przedmioty zużyte	1	0,1	-	0,1	-	-	1	-	2	0,1	1	1
3.	Odpady przemysłowe	2	0,2	-	0,1	1	0,1	1	-	3	0,4	3	2
	R A Z E M	9	3	-	1	5	1	4	1	30	6,5	40	15

Zestawienie nakładów w mln zł do roku 1990

Zak nr 6

Lp.	Rodzaj robót	Program realizacji					ha mln
		I 1978	1979	1980	1981 - 85	1986 - 90	
1.	Rekultywacja i zagospodarowanie	$\frac{24}{2,6}$	$\frac{25}{2,0}$	$\frac{25}{2,0}$	—	—	—
2.	Przystosowanie bagien i nieużytków do produkcji roślinnej	—	—	$\frac{20}{2,5}$	$\frac{250}{25,0}$	$\frac{250}{25,0}$	
3.	Użyźnianie gruntów, wapnowanie	$\frac{4700}{3,8}$	$\frac{4000}{3,2}$	$\frac{4000}{3,2}$	$\frac{10\ 000}{9,0}$	$\frac{10\ 000}{9,0}$	
4.	Odkamienianie	$\frac{380}{0,4}$	$\frac{3000}{0,3}$	$\frac{200}{0,2}$	$\frac{1\ 500}{1,5}$	$\frac{1\ 500}{1,5}$	
5.	Odkrzaczanie	$\frac{580}{15,0}$	$\frac{450}{13,5}$	$\frac{250}{7,5}$	$\frac{1\ 000}{30}$	$\frac{500}{15}$	
6.	Budowa dróg transportu rolnego w km	$\frac{245,3}{18}$	$\frac{200}{8}$	$\frac{200}{8}$	$\frac{600}{30}$	$\frac{800}{40}$	
7.	Stawy i zbiorniki	$\frac{2,3}{1,0}$	$\frac{10}{2,5}$	$\frac{25}{2,5}$	$\frac{50}{6,6}$	$\frac{50}{15}$	
	Razem wydatki	31,0	29,5	30,0	109,5	105,5	

Tabela nr. 1. Zestawienie wartości pomiarowych opadu i imisji pyłów na terenie zakładów przemysłowych i osiedli mieszkaniowych.

Lp.	Nazwa zakładu	Opad pyłu T/km ² 2 ^o pomiar 20 min. Imisja pyłu mg/m ³			
		stwierdz.	dep.	stwierdz.	dep.
1	2	3	4	5	6
I. miasto Biała Podlaska					
1.	Bialskie Fabryki Mebli	167	250	0,02	0,6
2.	Woj.Sp-nia Mleczarska	307	"	0,03	"
3.	Zakład Przemysłu Włn."BIAWENA" 425		"	0,03	"
4.	Sp-nia Mieszk.ZGODA ul.Dzierż, 121		"	0,03	"
5.	Sp-nia Mieszk.ZGODA Al.1000-lecia 127		"	0,26	"
6.	Sp-nia Mieszk.ZGODA ul.Siderska 309		"	0,34	"
II. miasto Radzyń Podlaski					
1.	Zespół Opieki Zdrowotnej	34	"	0,004	"
2.	Woj.Sp-nia Mleczarska	322	"	0,02	"
3.	Radzyńska Sp-nia Mieszk.ZABIEL 90		"	0,18	"
4.	PKS	84	"	0,05	"
5.	Woj.Sp-nia Ogrodnicza	369	"	0,05	"
III. miasto Międzyrzec Podlaski					
1.	Komb.Maszyn dla Fabryki Domów "ZREMB"	180	"	0,06	"
2.	Siadl.Z-dy Jajczarsko-Drob.	199	"	0,2	"
3.	PGR-Gorzelnia i Wytwórnia Wina	144	"	0,03	"
4.	Woj.Sp-nia Mleczarska	304	"	0,08	"
5.	Sp-nia Mieszkaniowa	290	"	0,2	"
IV. miasto Łosice					
1.	Sp-nia Mleczarska	996	"	0,08	"
2.	Komb.Maszyn Budowl.BUMAR	148	"	0,05	"
3.	Sp-nia Mieszkaniowa ZRYW	223	"	0,05	"
4.	Kernickie Z-dy Kredowe	192	"	0,53	"
V. miasto Parczew					
1.	Lub.Huty Szkła Gosped.	118	"	0,22	"
2.	Wytwórnia Octu i Musztardy	146	"	0,06	"
3.	Zespół Opieki Zdrowotnej	82	250	0,13	0,6
4.	Podlaskie Z-dy Meblarskie	522	"	0,33	"

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<u>Ministerstwo Przemysłu Spożywczego i Skupu</u>													
Siedleckie Zakłady Jajczarsko- Drobiarskie w Międzyrzeczu Podl.	budowa nowej kotłowni z kotła- mi wysokiego prze- ciężenia		0,015		0,01	1,0	0,01		10,01	5,0	0,015	20,0	0,01
<u>Centralny Związek Sp-mi Ogrod- niczych</u>													
Woj. Sp-mia Ogrodnicza w Białej Podl.	rozbudowa i mo- dernizacja kotłowni							1,0		1,2	0,6		
<u>Ministerstwo Przemysłu Lekkiego</u>													
Zakłady Przemysłu Wełnianego "BIAWEŃA" w Białej Podl. 25 Gcal	wymiana cyklonów rozbudowa kotłowni								80				
<u>Centralny Związek Sp-mi Mieczarskich</u>													
Zakład Mieczarski w Radzymnie Podl.	wymiana cyklonów modernizacja kotłowni				0,12		1,0						
Zakład Mieczarski w Jęsiarach	wymiana cyklonów				0,02		0,014						
<u>Ministerstwo Budownictwa i Przem. Materiałów Budowlanych</u>													
Komb. Maszyn dla Budownictwa Domów "ZREMB" Z-dy Produkcji w Międzyrzeczu Podlaskim	instalacja urzę- dzeń odpylających w kotłowni				2,2								
<u>Ministerstwo Przem. Maszynowego</u>													
Instytut Mechaniki Precyzyjnej Z-od Doświadczalny w Białej Podl.	likwidacja odlewni podwyższenie korony likwidacja		0,13	0,05	0,12	1,0	0,11	1,0	0,1	2,0	0,5		0,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Ministerstwo Rolnictwa													
Przedsiębiorstwo Rejonowe Sprzętu Wodno-Melioracyjnego	naprawa wenty- lacji stanowisk pracy, remonty cyklonów		0,02	0,03	0,02	0,04	0,02	0,04	0,03	0,2	0,13	0,25	0,15
Ministerstwo Adm.Gospod.Teren. i Ochrony Środowiska													
Woj.Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Białej Podlaskiej ul.Terebelska	budowa kotłowni 10 Gcal									27			
Rozbudowa kotłowni ZPW "BIAWENA"	budowa kotłowni 125 Gcal									80			
w Łosicach	budowa kotłowni 60 Gcal									87,5			
w Międzyrzeczu Podl.	budowa kotłowni 35 Gcal									90,0			
w Parczewie	budowa kotłowni 35 Gcal									90,0			
w Terespolu	budowa ciepłowni 3,5 Gcal									10,0			
R A Z E M		12415	0,4	267	1,5	323	0,35	295	180,35	1749,1	2,3	1488,31	

WYSOKOŚĆ PRZEWIDYWANYCH WYDATKÓW NA OCHRONĘ PRZYRODY

Załącznik nr 9

L.p.	TREŚĆ	1976 - 1980		1981 - 1985		1986 - 1990	
		szt.	tys.	szt.	tys.	szt.	tys.
1.	Rezerваты przyrody	3	300	3	300	2	200
2.	Pomniki przyrody	15	20	30	40	30	40
3.	Ochrona gat.roślin	-	30	-	40	-	40
4.	Ochrona gat.zwierząt	-	40	-	50	-	50

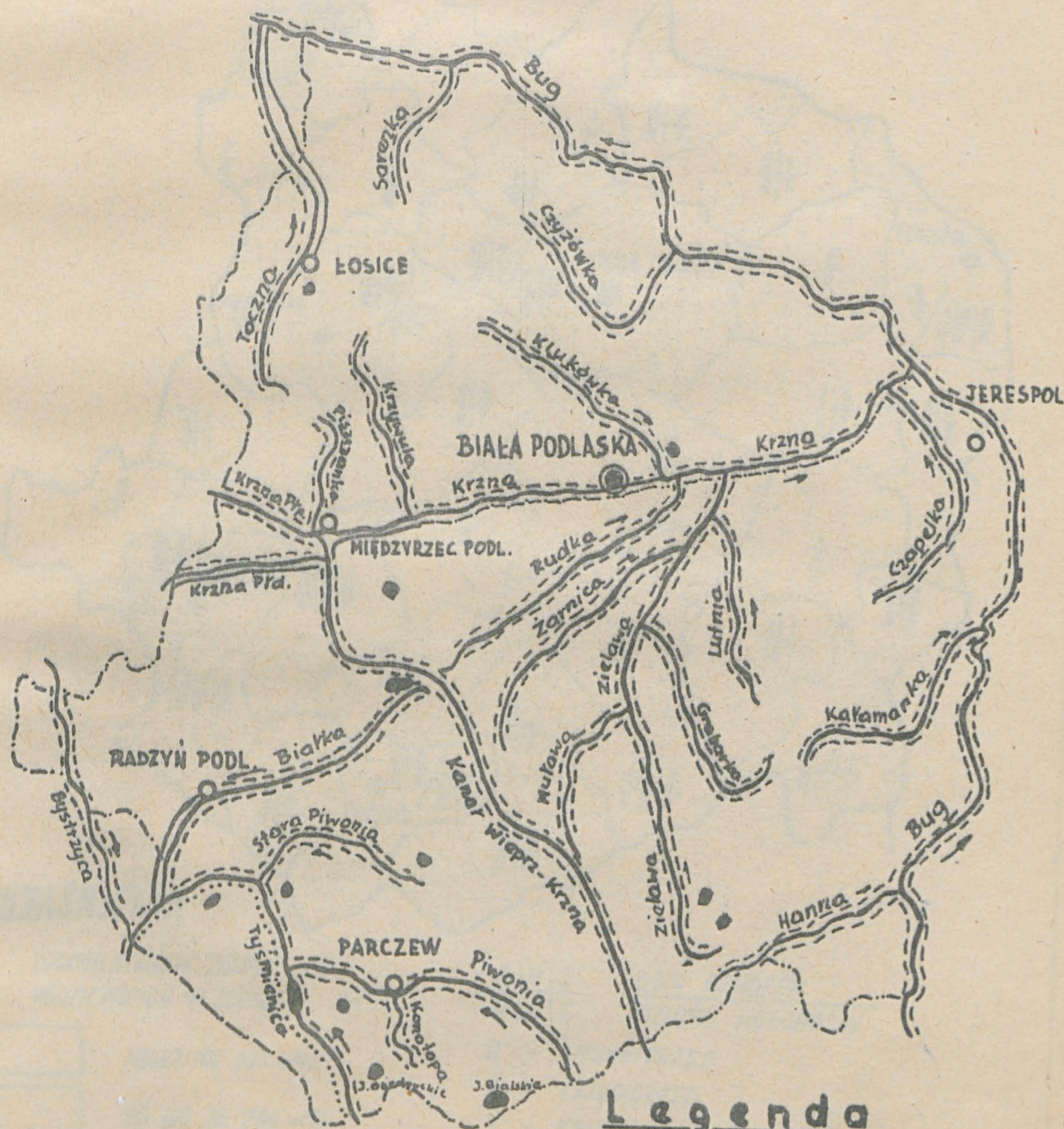
PLANOWE URZĄDZENIA WYDZIELONYCH TERENÓW LEŚNYCH DLA CELÓW REKREACJI I WYPOCZYNKU

Zamierzenia w latach	1978	1979	1980	1981 - 1985	1986 - 1990
Tereny wypoczynkowe	-	1	-	2	4
Pola biwakowe	-	-	-	1	2
Miejsca biwakowania	2	1	1	3	4
Parkingi śródleśne	3	1	3	3	5
Miejsca postoju	1	2	2	3	5

Nakłady na urządzenie specjalnych obszarów przeznaczonych dla celów rekreacji i wypoczynku w lesie oraz na utrzymanie istniejących obiektów wynoszą:

w mln zł./fundusz GKKFiT + OZLP/									
1978		1979		1980		1981 - 1985		1986 - 1990	
inw.	gosp.	inw.	gosp.	inw.	gosp.	inw.	gosp.	inw.	gosp.
8,4	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	2,0	0,5	5,0	1,0

AKTUALNY I DOCELOWY STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

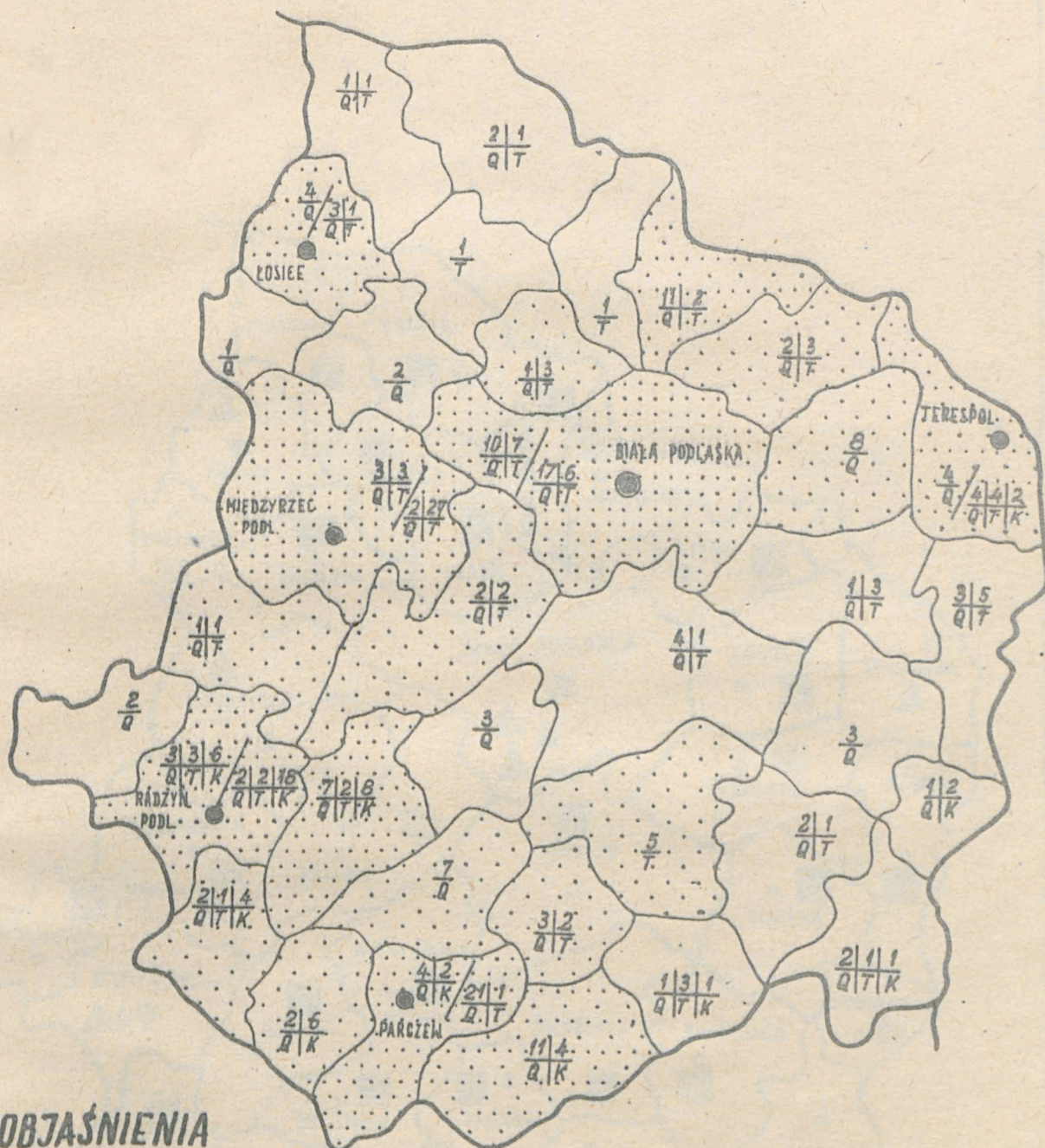

SKALA 1:600000

Legenda

	I	wody nie odpowiadające
normom
-----	II	
-----	III	
•••		zbiorniki wodne
brzeg prawy - stan aktualny		
brzeg lewy - stan docelowy		

UDOKUMENTOWANE ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

OBJAŚNIENIA

UDOKUMENTOWANE ZASOBY WÓD
PODZIEMNYCH W ILOŚCI:

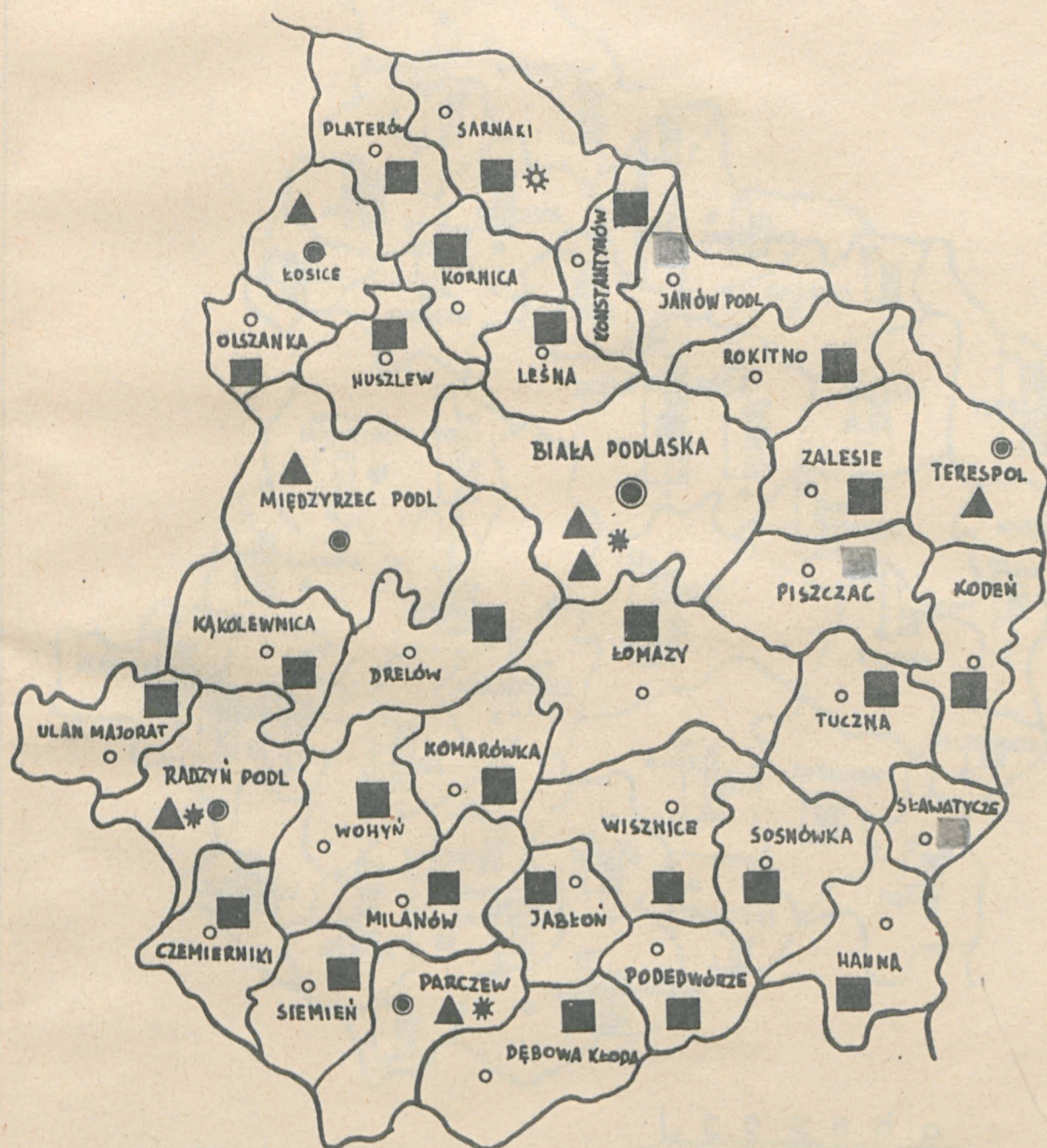
	MNIEJ NIŻ 100 m³/h
	OD 100 DO 200 m³/h
	OD 200 DO 500 m³/h
	OD 500 DO 1 000 m³/h
	POWYŻEJ 1 000 m³/h

$\frac{5}{Q} \frac{9}{T} \frac{3}{K}$ ILOŚĆ OTWORÓW
POZIOMY WODONOŚNE

Q — GZWARTORZĘD
T — TRZECIORZĘD
K — KREDA

$\frac{\text{ZASOBY WODY}}{\text{W GMINIE}} / \frac{\text{ZASOBY WODY}}{\text{W MIEŚCIE}}$

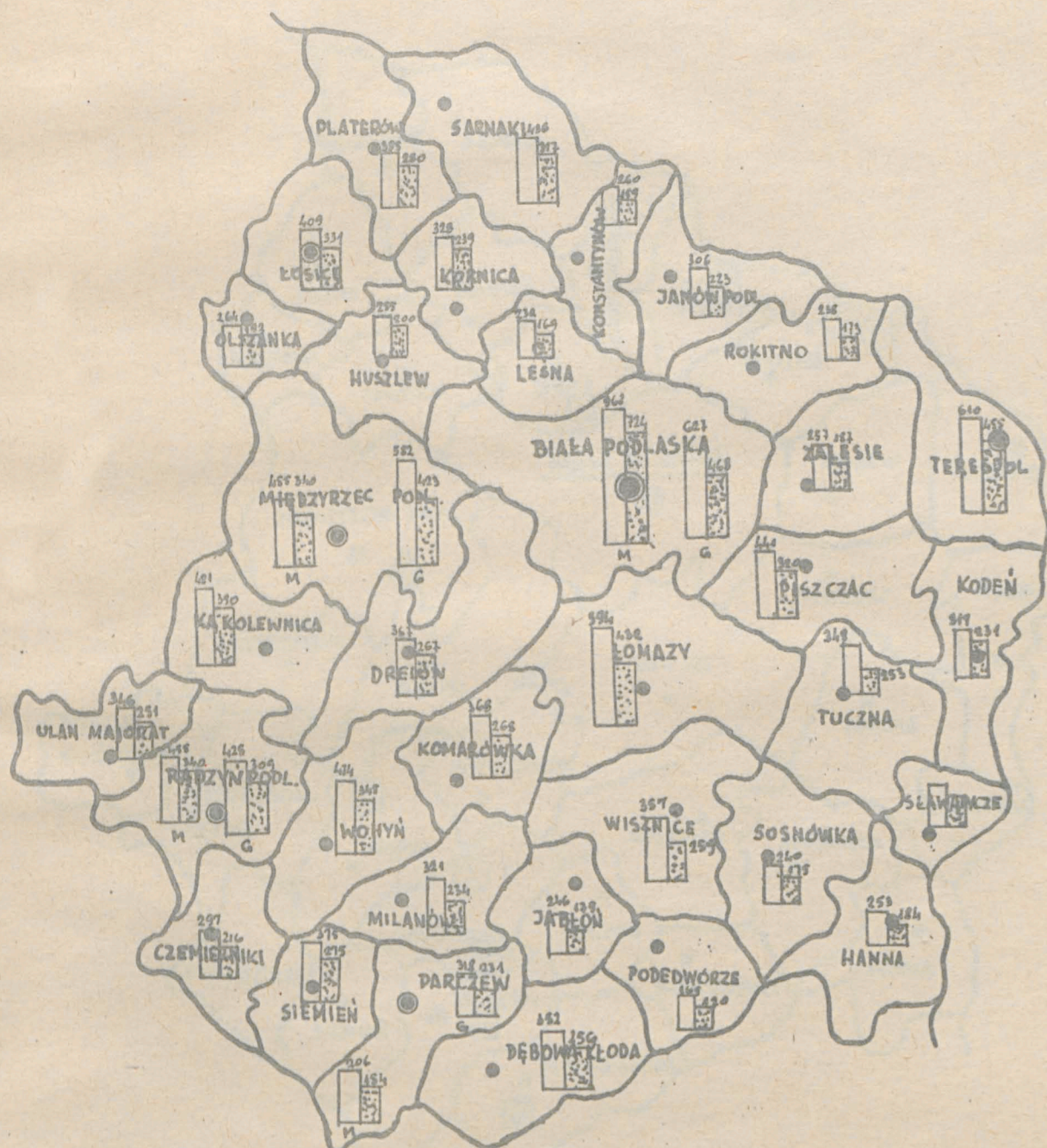
AKTUALNE I PROJEKTOWANE WYSYPISKA I MOGIELNIKI

SKALA 1:600000

- Legenda**
- ▲ Wysypiska istniejące
 - Wysypiska projektowane
 - * Mogielniki istniejące
 - * Mogielniki projektowane

WIELKOŚCI EMISJI PYŁÓW I SO₂

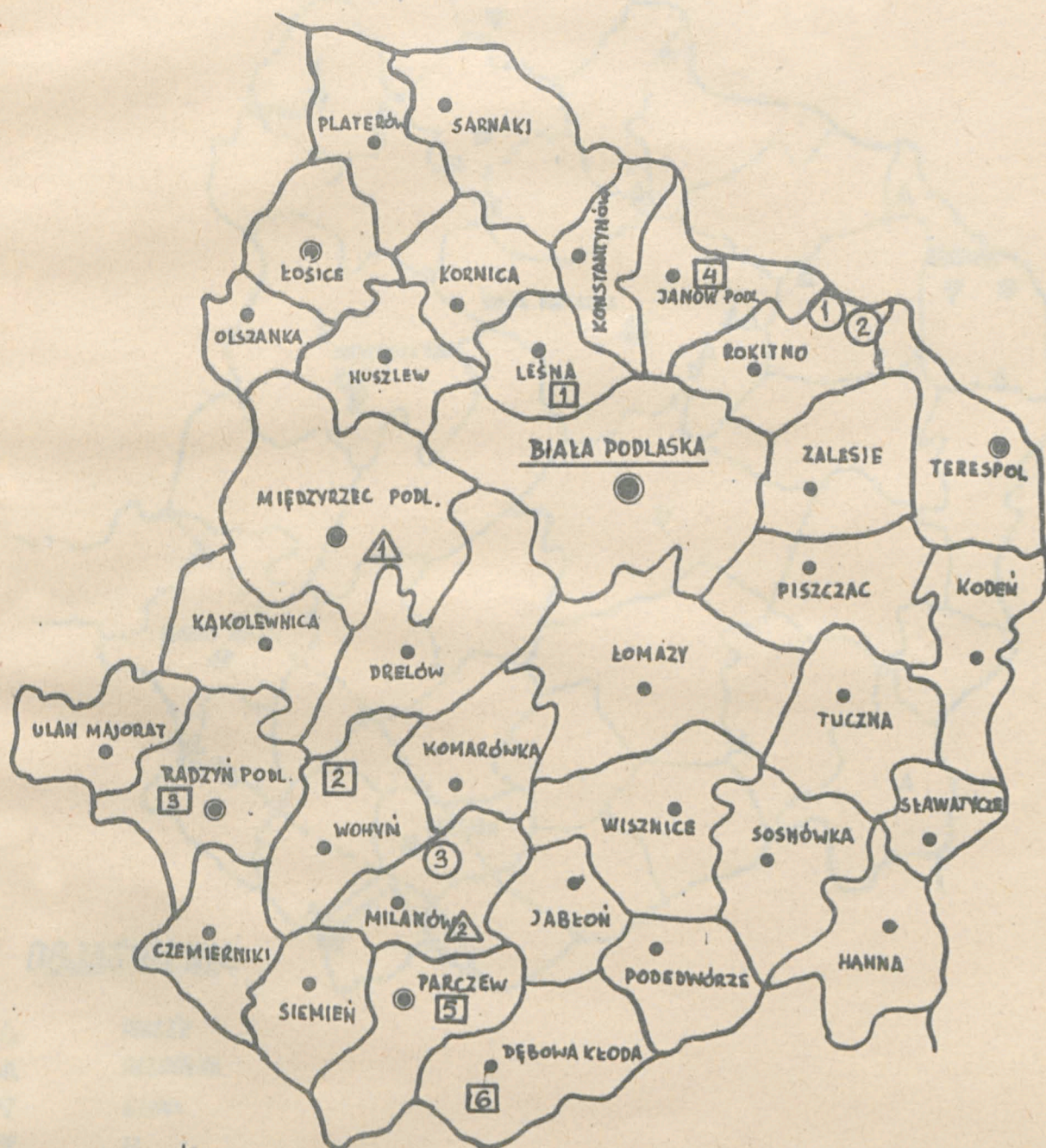

SKALA 1:600 000

Legenda

- Emisja pyłów w t/r
- Emisja SO₂ w t/r

REZERWATY PRZYRODY

Legenda

□ Rezerwaty istniejące

- 1 - "Chmielinne"
- 2 - "Omelno"
- 3 - "Czapliniec"
- 4 - "Łęg Dębowy"
- 5 - "Jezioro Obradowskie"
- 6 - "Królowa Droga"

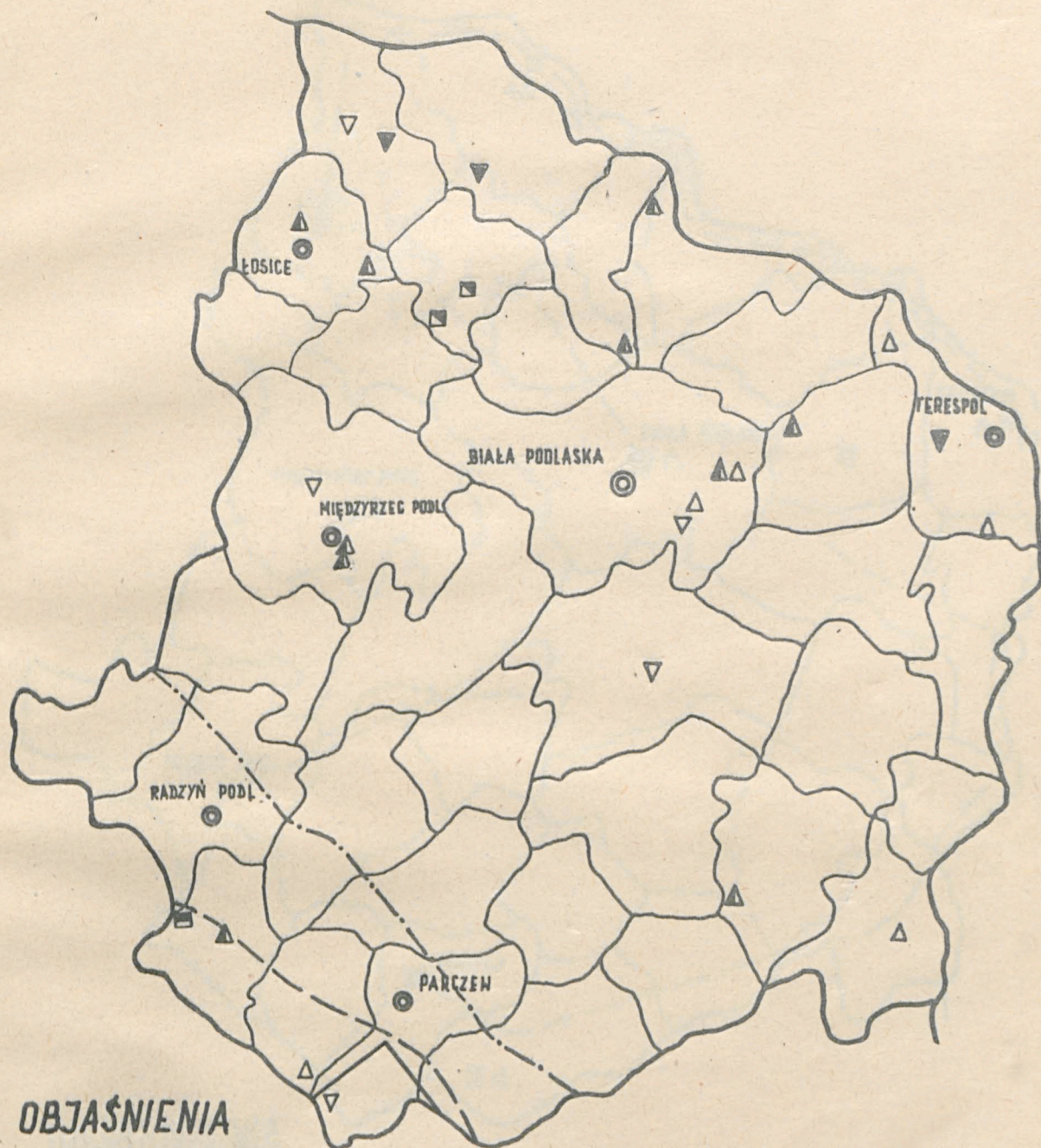
△ Rezerwaty w trakcie zatwierdzania

- 1 - "Listki"
- 2 - "Czarny Las"

○ Rezerwaty projektowane

- 1 - "Derko"
- 2 - "Pratulini"
- 3 - "Rudno"

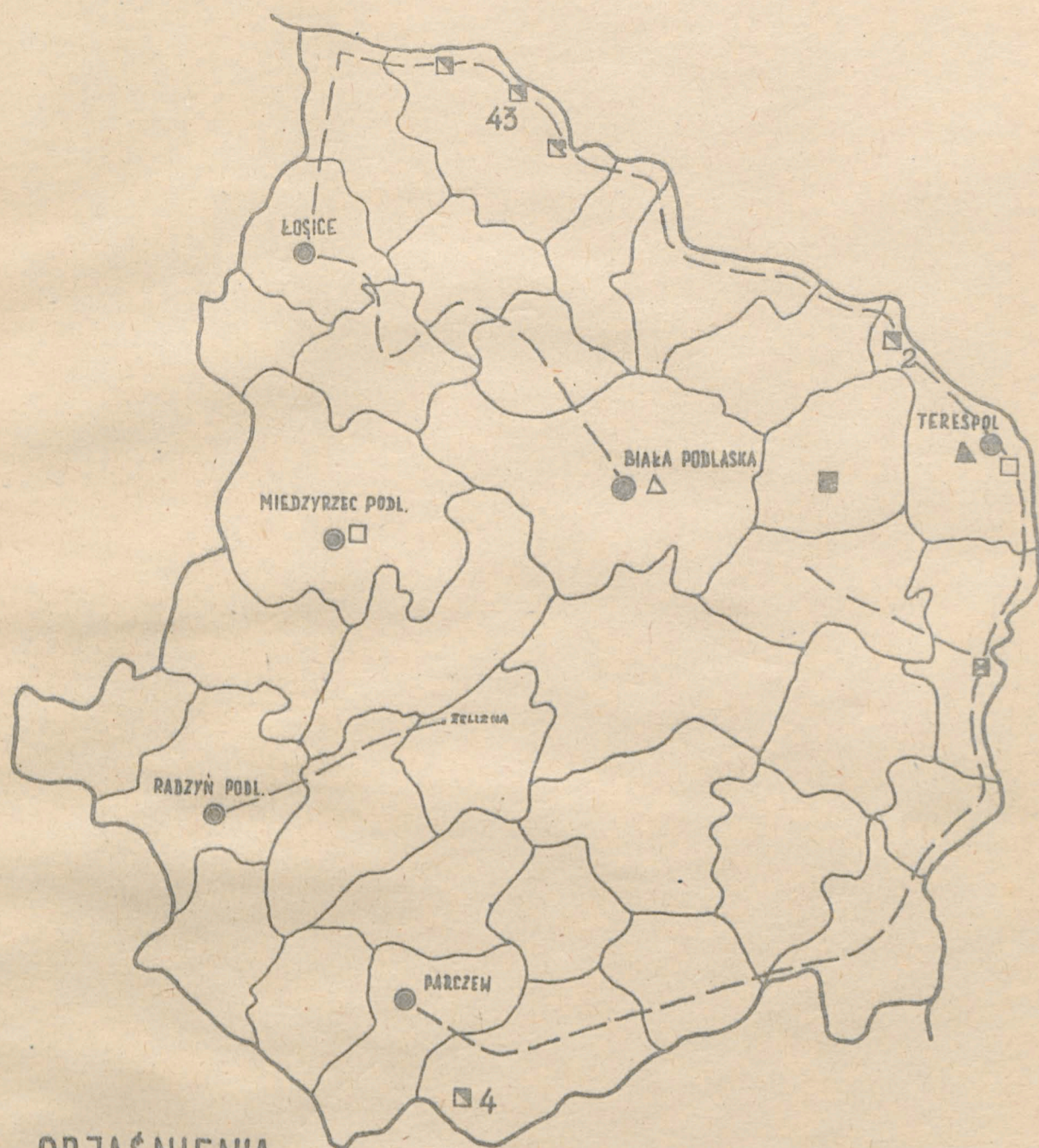
ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

OBJAŚNIENIA

- △ PIASEK
- ▲ POSPÓŁKA
- ▽ GLINA
- ▼ IŁ
- KREDA
- KREDA JEZIORNA
- OBSZAR WĘGŁOZASOBNOŚCI 2-10 m
- - - - - OBSZAR WĘGŁOZASOBNOŚCI 10-15 m
- PÓŁNOCNY REJON WĘGLOWY

BAZA TURYSTYCZNO-REKREACYJNA

OBJAŚNIENIA

- OŚRODKI WYPOCZYNKOWE
- ZAJAZDY TURYSTYCZNE ISTNIEJĄCE
- ZAJAZDY TURYSTYCZNE PROJEKTOWANE
- ▣ MIEJSCA W KWATERACH PRYWATNYCH
- ▲ CAMPINGI ISTNIEJĄCE
- △ CAMPINGI PROJEKTOWANE
- 4 LICZBA OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH
- PROJEKTOWANE TRASY TURYSTYCZNE

